

RAPORT PËR PAGESAT E UJIT NË KOSOVË

Ngarkesat e ujit, krahasimi me vendet e
rajonit dhe kalkulimi sipas treguesve
ekonomikë dhe mjedisorë në Kosovë

Prof.Dr.Driton Qehaja

TETOR, 2018

AKRONIMET DHE SHKURTESAT

AMBU	Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore
AL	Shqipëria
ARPL	Autoriteti Rajonal i Pellgjeve Lumore
ARRU	Autoriteti Rregullativ i Ujit
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
B&H	Bosna dhe Hercegovina
BPV	Bruto Produkti Vendor
BTBRU	Burimet Totale të Burimeve të Ripërtërishme të Ujërave
CRO	Kroacia
DPL	Divizioni i Pellgjeve Lumore
DU	Departamenti i Ujërave
GDP	Gross Domestic Product (Prodhimi i Brendshëm Bruto)
HEC	Hidrocentral
IEU	Instrumenti ekonomike për menaxhimin e ujit
IPVQ	Institucionet e Përkohshme Vetë Qeverisëse
KS	Kosova
KNU	Këshilli Ndërmintor për Ujëra
KPMM	Komisioni i Pavarur i Minierave dhe Mineraleve
KRU	Kompania Rajonale e Ujësjetës
LU	Leja Ujore
MAX	Maksimale
MES	Mesatare
MF	Ministria e Financave
MIN	Minimale
MK	Maqedonia
MMPH	Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
MNE	Mali i Zi
NA	Nuk aplikohet
OE	Operatori ekonomik
PPP	Purchasing Power Parity (Pariteti i Fuqisë së Blerjes)
REF	Referenca
RREG	Rregullore
SLO	Sllovenia
SPU	Struktura e Pagesave të Ujit
SSHU	Strategjia Shtetërore për Ujëra
SRB	Serbia
UA	Udhëzimi Administrativ
VF	Vendimi Financiar

Tabela e Përmbajtjes

I.	HYRJE	3
II.	METODOLOGJIA DHE STRUKTURA	4
III.	KAPITULLI I.....	7
1.	Rishikimi i Udhëzimit Administrativ QRK- Nr. 02/2016 “Struktura e Pagesave të Ujit”	7
2.	Mangësitë e Udhëzimit Administrativ QRK- Nr. 02/2016 “Struktura e Pagesave të Ujit”	9
IV.	KAPITULLI II.....	10
3.	Sistemi i pagesave të ujit në rajon dhe krahasimi me ngarkesat aktuale në Kosovë	10
3.1.	Instrumentet ekonomike ujore në rajon.....	11
3.2.	Sistemi i ngarkesave ujore / pagesave të ujit në Kosovë	11
3.3.	Sistemi i ngarkesave ujore / pagesave të ujit në Shqipëri	13
3.4.	Sistemi i ngarkesave ujore / pagesave të ujit në Maqedoni	15
3.5.	Sistemi i ngarkesave ujore / pagesave të ujit në Serbi	17
3.6.	Sistemi i ngarkesave ujore / pagesave të ujit në Kroaci.....	21
3.7.	Sistemi i ngarkesave ujore /pagesave të ujit në Slloveni	26
3.8.	Sistemi i ngarkesave ujore / pagesave të ujit në Malin e Zi.....	29
4.	Dallimet e vendeve të rajonit sipas të ardhurave vjetore nga ngarkesat e ujit	33
5.	Struktura e ngarkesave ujore (mesatare) të ujit në rajon.....	34
6.	Ngarkesat e përdorimit/shfrytëzimit të ujit në rajon.....	34
7.	Ngarkesat e mbrojtjes së ujit në rajon	36
V.	KAPITULLI III.....	39
8.	Përlllogaritja / Analiza e tarifave për përdorimin e ujit, mbrojtjen e ujit dhe nxjerrjen e materialeve inerte	39
8.1.	Kategorizimi dhe klasifikimi i tarifave ujore në rajon	39
8.2.	Ngarkesat për përdorimin e ujit	40
8.3.	Tarifa për mbrojtjen e ujit	40
8.4.	Tarifa për nxjerrjen e materjaleve inerte	41
9.	Analiza e treguesve/parametrave ekonomik dhe mjedisor të vendeve të rajonit dhe krahasimi i tyre	41
9.1.	Popullsia	41
9.2.	Siperfaqja.....	42
9.3.	GDP nominal dhe PPP në total dhe për capita	42
9.4.	Ngarkesat e ujësjes dhe kanalizimit	45
9.5.	Paga mesatare në Kosovë dhe vendet e Rajonit	46
9.6.	Disponueshmëria e ujit në vendet e rajonit	47
VI.	KAPITULLI IV.....	49
10.	Verzioni i Draft – Rregullores për ngarkesat e ujit	49
11.	Referencat.....	57
SHTOJCAT	60	60

I. HYRJE

Uji është një element thelbësor i zhvillimit ekonomik në Republikën e Kosovës. Përmirësimi i menaxhimit të ujit mund të sjellë përfitime të mëdha për shëndetin, bujqësinë dhe prodhimin industrial, duke ofruar mundësi për rritje ekonomike dhe drejtësi sociale.

Qëllimi kryesor i këtij raporti është që të propozoj një draft Udhëzim Administrativ (UA) për strukturën e pagesave të ujit bazuar në Instrumentin Ekonomik të Ujit (IEU)¹ d.m.th. një analizë reale dhe krahasuese të ngarkesave ujore në rajon të llogaritura në parametrat e ekonomisë së vendit (Republika e Kosovës). Raporti analizon variablat socioekonomike dhe mjedisore të rajonit (kryesisht burimeve ujore) dhe i krahason ato në kontekst të gjendjes ekonomike në Kosovë, në mënyrë që përcaktimi i ngarkesave ujore të jetë konform Strategjisë Shtetërore të Ujërave të Kosovës 2017-2036.

IEU (Instrumenti ekonomik për menaxhimin e ujit) është dizajnuar për t'iu përshtatur politikave në sektorin e ujërave dhe karakteristikave të tregut kosovar. Raporti përmes IEU jep propozim për ngarkesë apo çmimin e ujit duke u bazuar në disponueshmërinë e ujit dhe vlerën e saj ekonomike. Konkretisht, ngarkesa apo çmimi i ujit është përcaktuar duke zbërthyer programin e investimeve publike në sektorin e ujërave në të hyrat e pagesave të ujit përmes mbulimit të kostove të shërbimit dhe investimeve. Përpos analizes së kalkulimit të ngarkesave ujore, raporti gjithashtu përfshinë një analizë problemeve dhe mangësive ligjore dhe institucionale në zbatimin e Udhëzimeve Administrative në fuqi, duke ofruar rekomandime për zgjidhjen e problemit.

Udhëzimi Administrativ për strukturat e pagesave të ujit (UA Nr.06/2006) ka përcaktuar një nivel kompezimi me të cilin detyrohen të gjithë personat fizikë dhe juridikë që të bëjnë pagesa dhe kompezime në lidhje me shfrytëzimin e ujit, shkarkimet e ujit dhe nxjerrjen e inerteve, bazuar në parimin “ndotësi dhe shfrytëzuesi paguan”. Niveli i kompezimi është

---

¹ Sipas Kombeve të Bashkuara: (http://www.un.org/waterforlifedecade/green_economy_2011/pdf/session_1_economic_instruments.pdf) IEU është një instrument i politikës ekonomike për menaxhimin e ujërave që paraqet një grup incentivash të dizajnuara për të prodhuar një ndryshim të dëshiruar në vendimet individuale dhe kooperative në ato aktivitete në të cilat shërbimet e ujit përdoren në ekonomi.

Ilogaritur bazuar pjesërisht në parametrat e ekonomisë vendore dhe pjesërisht të vendosur në baza ad hoc. UA (Nr.06/2006) u rishikua dhe në mars të vitit 2016 hyri në fuqi UA (Nr. 02/2016)². Në këtë UA "Krahasimi rajonal" ishte qasja dominuese në përcaktimin e ngarkesave ujore. Vendosja e ngarkesave ujore në UA (Nr. 02/2016) është bërë në mënyrë nominale, duke mos marr parasysh gjendjen socioekonomike dhe mjedisore në rajon (kryesisht burimeve ujore) - si pjesë kryesore e metodologjisë së vendosjes së lartësisë së ngarkesës. Pra, ngarkesa ujore është caktuar duke krahasuar nominalisht ngarkesat ujore në rajon për të vendosur një ngarkesë ujore në Kosovë.

Në të dyja rastet, UA ka dështuar në zbatimin e saj. Niveli i borxheve të parashtruara të ujit nuk përputhej siç duhet me implikimet/realitetet ekonomike. Gjatë takimit të tij të 7-të, Këshilli Ndërmintor i Ujrave kërkoi nga MMPH-në dhe MF-në që të zbatojë Udhëzimin Administrativ (UA) për strukturën e pagesave të ujit, përkatësisht vendimin 7.1 dhe në përputhje me dokumentin e politikave ujore (paragrafi 1 në faqen 12 ose deklarata e politikës: koncepti i ndotësve paguan, në faqen 13).

Këshilli Ndërmintor i Ujrave (KNU) ndërmori një studim mbi të ardhurave nga pagesat për ujë dhe shpejt u bë e qartë se Kosova duhet të llogarisë dhe harmonizojë nivelin e ngarkesave ujore bazuar në situatën ekonomike në vend dhe bazuar në gjendjen e përgjithshme të burimeve ujore. Ndërkohë, qeveria fillimisht ofroi një amnisti për një kategori të përdoruesve të ujit (kompanitë e ambalazhuesve) dhe më vonë e shfuqizoi atë vendim për të zbutur borxhin në vend të amnistisë. MMPH ka kërkuar për të vazhduar studimin me qëllim të hartimit të një UA të ri të mirëanalizuar për strukturën e pagesave të ujit, duke përfshirë një analizë më të thellë të treguesve socioekonomikë dhe mjedisore a që duhet ta udhëzojnë përcaktimin e ngarkesave ujore në Kosovë.

II. METODOLOGJIA DHE STRUKTURA

---

² Në vitin 2013, hyn në fuqi Ligji i ri i Ujrave (nr. 04/L-147) ku çështjet e financimit rregullohen nga neni 85-92. Sipas nenit 91, Qeveria në mars të vitit 2016 miraton aktin nënligjor për Strukturën e Pagesave të Ujit, (UA Nr 02/2016).

Metodologjia

Qasja e hulumtimit të rishikimit të instrumentit ekonomik ujor (aktit nënligjor Struktura e Pagesave të Ujit) është bërë sipas metodës kualitative dhe kuantitative, duke analizuar faktorët, proceset dhe elementet tjerë relevant si dhe lidhjet e raporteve midis tyre në sferën e pagesave të ujit në Kosovë, gjithnjë duke u bazuar në legjislacionin aktual. Raporti i përkushton fokus të veçantë zbatimit të ligjit në fushën e instrumenteve ekonomike (ngarkesave ujore) në Kosovë.

Për hartimin e këtij raporti është konsultuar një gamë e gjërë e literaturës, duke filluar nga databazat e OECD, IMF, WB, dokumentet e publikuara nga institucionet relevante në Kosovë, si dhe në 7 vende të rajonit (Shqipërinë, Maqedoninë, Bosnën, Serbinë, Kroacinë, Slloveninë dhe Malin e Zi) në lidhje me ligjet e ujërave, statistikat ujore dhe legjislacione të ndryshme relevante.

Metoda e analizës reale paraqet krahasimet në mes Kosovës dhe shteteve të rajonit në aspektin e instrumentit ekonomik ujore duke peshuar (ponderuar) elementet krahasuese, veçoritë e përbashkta dhe/ose diferencat në mes të Kosovës dhe 7 vendeve të rajonit (Shqipërinë, Maqedoninë, Bosnën, Serbinë, Kroacinë, Slloveninë dhe Malin e Zi). Fushat analitike dhe krahasimore e ngarkesave ujore përfshinë:

- legjislacionet në fuqi të vendeve të rajonit
- Organet kompetente për menaxhimin e ujit
- Treguesit / parametrat ekonomik të vendeve (popullsia, sipërfaqja, të ardhurat bruto dhe neto, GDP nominale dhe PPP në total, GDP nominale dhe PPP për kokë banori etj
- Treguesit / parametrat mjedisor (disponueshmeria mesatare e ujit për kokë banori në vit, trifat e ujesjellesve dhe kanalizimeve, përqindja e ujit etj)
- Lartësia e ngarkesës të përdorimit (shfrytëzimit) të ujit, mbrojtjes së ujit dhe nxjerrjes së matërxjelleve inerte nga të gjitha vendet e rajonit
- Të ardhurat mesatare vjetore nga ngarkesa e përgjithshme të ujit dhe elemente të tjera

Të gjitha elementet e lartëpërmendura janë të paraqitura në mënyrë tabelare dhe grafike dhe të komentuar me përshkrime analitike.

Përcaktimi i lartësisë së ngarkesave ujore sipas kategorive: përdorimi i ujit, mbrojtja e ujit dhe nxjerrja e inerteve, është bazuar në metodën mbulimit të kostos së investimeve në fushën e ujërave sipas ligjit për Ujërat e Kosovës dhe Strategjisë Shtetërore për Ujërat e Kosovës. Kalkulimi i ngarkesave ujore fillon nga baza e investimeve vjetore të sektorit të ujërave, bazuar në Strategjinë Shtetërore të Ujërave të Kosovës 2017-2036³ sipas burimeve të investimit. Mbulimi i kostos së një pjese të investimeve është paraparë të arrihet përmes ngarkesave nga shfrytëzimi i ujit, mbrojtja e ujit dhe nxjerrja e materialeve inerte, sipas Ligjit për Ujërat e Kosovës.

Zbërthimi i një pjese të investimeve për infrastrukturën ujore në mbledhjen e pagesave është strukturuar sipas përqindjes së investimit nga kategoria e caktuar e mbledhjes së pagesave nga operatorët ekonomik në periudhë 1 vjeqare. Struktura e pagesave të përgjithshme të ujit e përcakton lartësinë e ngarkesave ujore në bazë të përqindjes investuese nga kategoria e mbledhjes së të hyrave. Këtë përqindje e vendos për çdo vit MMPH sipas politikave zhvillimore të nënsektorëve të veçantë të ujërave në bazë të destinimeve të caktuara. Në çdo ngarkesave ujore të secilës kategori të strukturës së përgjithshme merret parasysh krahasimi i parametrave ekonomik dhe mjedisor.

Struktura

Raporti është i strukturuar në katër kapituj. Fillimisht në **Kapitullin I**, *Rishikimi i Udhëzimit Administrativ QRK- Nr. 02/2016 “Struktura e Pagesave të Ujit”*, paraqitet historiku i legjislacionit ujqor, nga formimi i MMPH, hyja ne fuqi Ligji i Ujërave Nr. 24/2004 në vitin 2004 dhe deri tek vendimi i Kryeministrit të Kosovës për falje të borjeve e pastaj revokimi i të njejtit vendim (falja e borxheve të kompanive amabalazhuese). Në Kapitullin I, gjithashtu analizohen UA Nr.06/2006 dhe UA Nr 02/2016, përkatësisht mangësitë që përmbajnë dhe mungesa e zbatueshmerisë së këtyre ligjeve, që rezultoi në grritjen e borxheve si pasojë e mos kryerjes së obligimeve përkatëse financiare.

Në **Kapitullin II**, *Sistemi i pagesave të ujit në rajon dhe krahasimi me ngarkesat ujore aktuale në Kosovë*, analizohen avantazhet e instrumenteve ekonomike ujore në raste kur janë të dizajnuara në mënyrë të rregullt dhe transparente, dhe objektivat e arritshme përmes

³ Strategjia Shtetërore për Ujëra (SSHU) është një nga dokumentet kryesore të planifikimit të resurseve ujore në Republikën e Kosovës, e cila është hartuar në përputhje me Nenin 31 të Ligjit për Ujërat e Kosovës („Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës” Nr.10, 29 prill 2013, Prishtinë). Qeveria e Kosovës synon që përmes këtij dokumenti të adresojë dhe orientojë zhvillimet politike, operative dhe investive në sektorin e ujërave për periudhën 20 vjeqare. SSHU përcakton objektivat strategjike dhe drejtimet e zhvillimit të resurseve ujore duke filluar nga gjendja ekzistuese e sektorit të ujërave, shtjellimin e kërkesave, strukturat menaxhuese, detyrimet ndërkombëtare, kërkesat për mbrojtjen dhe përmirësimin e gjendjes dhe cilësisë së ujërave, mbrojtjen nga ujërat dhe mbrojtjen e ekosistemeve ujore.

tyre. Pastaj, shqyrtohen profilet e shteteve; Kosovës, Shqipërisë, Maqedonisë, Serbisë, Bosnjës, Kroacisë, Sllovenisë dhe Malit të Zi, në aspektin e rregullimeve institucionale, ligjore dhe politikbërëse të sistemeve të ngarkesave ujore në rrafshin e resurseve ujore. Gjithashtu janë hulumtuar treguesit kryesorë ekonomikë dhe mjedisorë të vendeve të lartpërmendura në raport me Kosovën.

Ne **KAPITULLI III**, *Përlllogaritja / Analiza e ngarkesave ujore për përdorimin e ujit, mbrojtjen e ujit dhe nxjerrjen e materialeve inerte*, bëhet kategorizimi dhe klasifikimi i ngarkesave ujore në rajon, për qellim krahasimor, në menyre që të arrihet objektiva e krijimit të një mekanizmi funksional dhe institucional të sistemit të pagesave të ujit në Kosovë.

Ne fund, **KAPITULLI IV**, paraqet verzionin e Draft Rregullores për ngarkesat ujore. Raporti jep verzionin e aktit nënligjor “*Rregullore për Strukturën e Pagesave të Uji*” të bazuar plotësisht në Ligjin e Ujërave dhe pjesërisht në direktivën Kornizë për Ujëra. Ky verzion është i bazuar në elementet më të mira të shteteve të rajonit dhe parametrat ekonomikë të Kosovës. Akti nënligjor përmban metodën e llogaritjes, procedurën, afatet dhe kontrollin e detyrimet.

III. KAPITULLI I

1. Rishikimi i Udhëzimit Administrativ QRK- Nr. 02/2016 “Struktura e Pagesave të Ujit”

Menjëhere pas themelimit të Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH) në vitin 2002, Departamenti i Ujërave hartoj Ligjin e Ujërave të Kosovës, i cili hyri në fuqi në vitin 2004 (Ligji i Ujërave Nr. 24/2004). Në vitin 2006, derivuar nga Ligji për Ujërat e Kosovës, si akt nënligjor u hartua dhe hyri në fuqi Udhëzimi Administrativ për Strukturën e Pagesave të Ujit Nr.06/2006, me të cilin detyrohen të gjithë personat fizikë dhe juridikë të bëjnë pagesa dhe kompezime në lidhje me shfrytëzimin e ujit, shkarkimet e ujit dhe nxjerrjen e inerteve, bazuar në parimin “ndotësi dhe shfrytëzuesi paguan”. Nga hyrja në fuqi, zbatimi i UA 06/2006 për Strukturën e Pagesave të Ujit ka qenë minimal duke shkaktuar që problemet në sektorin e ujërave të akumulohen për vite me radhë.⁴

Në vitin 2013, hyn në fuqi Ligji i ri i Ujërave (nr. 04/L-147) ku çështjet e financimit rregullohen nga neni 85-92. Sipas nenit 91, Qeveria miraton aktin nënligjor për Strukturën e Pagesave të Ujit, në mars 2016 (UA Nr 02/2016). Por, edhe ky UA nga hyrja në fuqi e deri më sot, nuk është duke u zbatuar në nivelin e duhur.

Në vitin 2015, MMPH formon një grup punues Ministrorë për të verifikuar dhe finalizuar bazën e të dhënave lidhur me lejet ujore, pagesat dhe obligimet e mbetura. Në raportin e Grupit Punues të MMPH⁵ (i përbërë nga 8 nënpunës/e të Ministrisë) që është përfunduar në Mars të vitit 2016, janë dhënë detaje të moszbatimit të UA Nr 02/2016 si dhe UA Nr 06/2006. Në këtë raport janë të paraqitura obligimet, pagesat dhe borxhet për të gjitha kategoritë e kompanive sipas klasifikimit të veprimtarive dhe shfrytëzimit të ujit në të cilat përfshihen: kompanitë publike të furnizimit me ujë, kompanitë e kultivimit të peshkut, ambalazhuesit, hidrocentralet dhe kompanitë tjera private, si dhe kompanitë e shkarkimit të ujërave.

⁴ Për detaje me të hollësishme shih Raportin: Të ardhurat nga pagesat e ujit, 2017, http://knmu.kryeministri-ks.net/repository/docs/Te_ardhurat nga_pagesat_e_ujit.doc

⁵ Raporti përfundimtar i Grupit Punues Ministror për verifikimin dhe finalizimin e bazës së të dhënave lidhur me lejet ujore, pagesat dhe obligimet e mbetura, gjetet në arkivën MMPH.

Gjithsej obligimet, sipas raportit të Grupit Punues nga MMPH nga viti 2006-2015, janë 2,036,895.17 € pa përfshirë Ambalazhuesit. Nga viti 2006 deri në vitin 2015, gjithnjë sipas të njëjtit raport, pagesat kanë qenë 648,528.46 €.

Në vitin 2017, hartohet raporti rreth “Të ardhurave nga Pagesat e Ujit” nga Këshilli Ndërmarrës për Ujëra.⁶ Raporti analizon tërë periudhën nga hyrja në fuqi e UA 06/2006 dhe jep alternativa të zgjidhjes së problemit që është akumuluar për vite me radhë (kryesisht nga moszbatueshëria e ligjit në aspektin e pagesave të ujit). Raporti konstaton se mosndërmarrja e masave ligjore me kohë nga MMPH ka vështirësuar në masë të madhe zgjidhjen e këtij problemi dhe ka prodhuar për pasojë humbjen e të hyrave financiare tejet të larta.⁷

Në po të njëjtin vit, me datë 03.10.2017, Kryeministri i Kosovës, aprovon faljen e borxheve nga ambalazhuesit e ujit me Vendim të posaçëm.⁸ Pas këtij Vendimi, MMPH formon grup punues për ndryshimin dhe plotësimin e UA 02/2016 dhe njëkohsisht zbatimin e Vendimit të Qeverisë, për faljen e borxheve dhe pa kaluar pak muaj, kryeministri revokon Vendimin për faljen e borxheve me nr. 13/06 dhe nxjerr Vendim tjetër me Nr. 15/33 me të cilin “faljen e borxheve” e zëvendëson me fjalën “lehtësira” dhe pas këtij veprimi, nuk dihet se çfarë hapash ka ndërmarrë MMPH me grupin punues për plotësim-ndryshimin e UA 02/2016 dhe zbatueshmëria e këtij UA mbetet në nivelin e njëjtë.⁹

⁶ Qëllimi kryesor i këtij raporti ishte që të ofrojë një vlerësim faktik të detyrimeve financiare që rrjedhin nga (mos) pagesat e ujit dhe të ofrojë rekomandime për zgjidhjen e problemit. Ky raport për të ardhurat nga (mos) pagesat e ujit jep një analizë të detajuar mbi implementimin e Udhëzimit Administrativ “Struktura e Pagesave të Ujit” 06/2006 dhe 02/1016 për periudhën 2008-2016. Dokumentet kryesore që kanë shërbyer për këtë raport janë: Analiza e vitit 2013 e hartuar nga Divizioni për Menaxhimin e Pellgjeve Lumore në kuadër të MMPH-së dhe Raporti Ministror i haruar nga Grupi punues i MMPH-së. Mbi bazën e këtyre dokumenteve si dhe legjisllacionit në fuqi që rregullon çështjen e ngarkesave (tarifave) ujore, është ndërtuar analiza e përlllogaritjeve për të gjitha kategoritë e përdorimit të ujit si, llojet e kompanive, klasifikimit të tarifave etj. Për detaje me të hollësishme shih: Raporti – Të ardhurat nga pagesat e ujit, 2017.

http://knmu.kryeministri-ks.net/repository/docs/Te_ardhurat nga_pagesat_e_ujit.doc

⁷ Në shumicën e rasteve, kompanitë private, në veçanti ato të ambalazhimit të ujit, nuk kanë raportuar për sasinë e ujjitë harxhuar dhe të shitur ashtu siç kërkohet me kushte të lejeve ujore. Ministria, disa herë ju kishte kërkuar raporte për deklarimet e ujit të shfrytëzuar dhe të shitur, mirëpo përkundër mos-raportimit nga ana e kompanive, ministria nuk kishte ndërmarrë masa të tjera konform ligjit. Gjithashtu edhe Inspektorati i MMPH-së, kishte realizuar disa vizita inspektuese nëpër kompani të ndryshme, por edhe kjo kishte rezultuar pa efekte të pritshme. Sipas nenit 90 të Ligjit për Ujërat, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor duhet që për çdo vit t’i dërgoj raport qeverisë – MF, për realizimin e të hyrave nga pagesat e ujërave. Sipas analizës tonë dhe përgjigjeve që kemi marrë nga Ministria e Financave, MMPH asnjëherë nuk ka raportuar për realizimin e pagesave apo mos pagesave nga ujërat. Raporti – Të ardhurat nga pagesat e ujit, 2017

http://knmu.kryeministri-ks.net/repository/docs/Te_ardhurat nga_pagesat_e_ujit.doc

⁸Vendim nr. 13/06. http://kryeministri-ks.net/wp-content/uploads/docs/Vendimet_e_Mbledhjes_së_6-të_të_Qeverisë_së_Republikës_së_Kosovës_2017..pdf

⁹ Vendim nr. 15/33. http://kryeministri-ks.net/wp-content/uploads/docs/Vendimi_i_Mbledhjes_së_33-të_të_Qeverisë_së_Republikës_së_Kosovës_2018.pdf

2. Mangësitë e Udhëzimit Administrativ QRK- Nr. 02/2016 “Struktura e Pagesave të Ujit”

Bazuar në analizat, raportet dhe dokumentet e tjera që kanë pasur për subjekt trajtimin e UA të kaluar por edhe ato aktual për “Strukturën e Pagesave të Ujit” janë evidentuar mangësi dhe si pasojë zbatueshmeria e tyre nuk është e nivelit të kënaqshëm. Në Strategjinë Shtetërore për Ujërat e Kosovës është evidentuar se mbledhja e pagesave nga ujërat është e ulët. Si arsyeshmëri për këtë nivel të ulët të pagesave, strategjia numëron: ngarkesat e ulëta; konsumatorët ilegalë të ujit (të pafaturuar) dhe nivel i ulët i arkëtimit të të hyrave.¹⁰

Sipas një analize të brendshme nga DU - MMPH në mesin e vitit 2013, rezultonte që nga viti 2008-2013, Ministria nuk ka zbatuar dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me të hyrat nga pagesat e ujërave dhe moszbatimi i ligjit rrjedhimisht kishte dëmtuar buxhetin për mbi 100 milionë euro.¹¹ Gjithashtu edhe raportet e auditimit të jashtëm e cekin si sfidë dhe humbje potenciale e financiare, mosarkëtimin e të hyrave nga sektori i ujërave.¹²

Mangësitë kryesore të Udhëzimit Administrativ për “Strukturën e Pagesave të Ujit” me Nr. 02/2016, të cilat janë evidentuar gjatë analizës janë:

- Emrërtimi aktit nënligjor, Udhëzim Administrativ dhe përmes këtij titullimi zbehja e fuqisë ligjore;
- Vendosja e përkufizimeve të pasqaruara dhe të përsëritura nga Ligji i Ujërave;
- Përcaktimi i ngarkesave ujore në mënyrë paushalle, pa asnjë analizë dhe kalkulim paraprak dhe të argumentuar sipas parametrave ekonomikë/mjedisorë dhe
- Mungesa e metodës së llogaritjes, procedurave, afateve dhe kontrollit të detyrimit dhe

¹⁰Strategjina Shtetërore e Ujërave në Kosovës (SSHUK), Të ardhurat e sektorit të ujërave, faqe 51 http://knmu.kryeministri-ks.net/repository/docs/Strategjia_Shteterore_e_Ujrave__shqip.pdf

¹¹Analiza e Mosveprimit të DU-së, Besim Dobruna, 2013 Dokumenti gjetet në arkivën e MMPH.

¹²Raport I Auditimit, 2016, faqe 16, <http://www.zka-rks.org/wp-content/uploads/2017/07/RaportiAuditimit.MMPH.2016.Shqip.693321.pdf>

IV. KAPITULLI II

3. Sistemi i pagesave të ujit në rajon dhe krahasimi me ngarkesat ujore aktuale në Kosovë

Instrumente ekonomike të ujit (IEU) janë të njohura në të gjithë botën, përfshirë këtu dhe vendet e rajonit. Në një botë me kërkesën gjithnjë në rritje të ujit dhe rënien e disponueshmërisë dhe / ose rritjen e varësisë së jetesës nga uji, ku rreziqet që lidhen me ujin janë në rritje, ku ndryshimet klimatike kërcënojnë të shkatërrojnë dekada përpjekjesh globale për zhvillim dhe rritje ekonomike, mënyra e vetme për qëndrueshmërinë është implementimi i Instrumenteve ekonomike të ujit që përbën një ndëthuarje të ndërsjellë të instrumenteve dhe politikave ekonomike me ato të ambientit. Në këtë përzierje të politikave, Instrumentet Ekonomike të Ujit (IEU-it) janë kompetenca më e mirë për të nxitur shpërndarjen dhe përdorimin efikas të ujit, zvogëlimin e aktiviteteve të dëmshme dhe të rris ndikimet positive të ujit në komunitete dhe mjedise, si dhe mbrojtjen e kapitalit natyror (mjedisor). Ato janë një mjet për të korrigjuar sinjalet e tregut në mënyrë që të përcjellin kostot e eksternaliteteve tek akterët ekonomikë (individë si dhe firma). Sa i përket politikave të ujit, instrumentet ekonomike të ujit përfshijnë, ndër të tjera, edhe rregullore si ato që krijojnë kushte të tregut (leje të tregtueshme), pagesa për shërbimet publike, pagesa për shërbimet e ekosistemit dhe pagesa të transfertave siç janë stimujt në bazë të taksave, honorarëve dhe subvencioneve. Aktualisht, sfidë e re dhe specifike globale janë politikat klimatike që paraqesin një ndërthurje të politikave të ujit me politikat e cilësisë së ajrit dhe energjisë.

Nëse IEU-ve është transparent dhe të ardhurat janë të destinuara për përdorime të lidhura me shërbimin ose për zbutjen e ndikimeve nga përdorimi i ujit, ngarkesat për shfrytëzimin e ujit potencialisht synojnë objektiva të ndryshme si:

- Rishpërndarjen e shpenzimeve të operatorëve të shërbimit të ujit për shërbimet e lidhura me ujin midis përdoruesve, mbulojnë kostot për ofrimin e shërbimeve;
- Shpërndarja e kostove sociale të përdorimit të burimeve, për shembull, kostot mjedisore midis përdoruesve;
- Atribuimin e përdorimit të ujit në mënyrën ekonomikisht më efektive të përdorimit sipas aftësisë së tyre për të paguar.

Objektivat e lartpërmendura janë më të përgjithësuara dhe potencialisht synojnë arritjen e racionalizimit të përdorimit të ujit duke pasur parasysh rënien e disponueshmërisë dhe/ose besueshmërisë, ku rreziqet që lidhen me ujin janë në rritje.

Përmes politikës së kompezimeve ujore, në veçanti, mund të arrihen dy objektiva:

- Të mbulohet kostoja e prodhimit të ujit që paguhet nga sektori publik dhe
- Të dërgohet një sinjal i rëndësishëm për të sensibilizuar nivelin e mungesës së ujit dhe për të ndryshuar sjelljen e konsumatorëve.

Përcaktimi i ngarkesave ujore, përmes politikave mjedisore legjisacionit, veçanërisht atë ujqor, në Regjionin e Ballkanit është i shtrirë sipas specifikave të disponueshmërisë së ujit dhe parametrave ekonomikë e financiarë si dhe mjedisorë të rregullimeve dhe politikave shtetërore.

3.1. Instrumentet ekonomike ujore në rajon

Vendet e rajonit (Ish – Jugosllavisë) përfshirë edhe Shqipërinë, janë objekt i analizës dhe krahasimit me republikën e Kosovës. Mekanizmat e politikave ujore shtetërore në vende si: Kosovë, Shqipëri, Maqedoni, Serbi, Bosnjë, Kroaci, Slloveni dhe Mali i Zi, janë analizuar dhe trajtuar veç e veç në aspektin e rregullimeve institucionale, ligjore dhe politikbërëse të sistemeve tarifore (ngarkesave) në fushën e resurseve ujore. Gjithashtu janë hulumtuar treguesit kryesorë ekonomikë dhe mjedisorë të të gjitha vendeve në raport me Kosovën.

3.2. Sistemi i ngarkesave / pagesave të ujit në Kosovë

Sistemi i ngarkesave ujore (tarifave ujore) si politikë mjedisore në Kosovë, aktualisht është i rregulluar mbi bazën e dispozitave ligjore që rrjedhin nga Ligji Nr. 04/L-147 Për Ujërat e Kosovës, Kapitulli 12 – Financimi.¹³

Sipas dispozitave ligjore të këtij kapitulli, nga neni 85-92 i Ligjit, përcaktohet:

- Burimi i financimit në fushën e ujërave;
- Pagesa për shfrytëzimin, shkarkimin në ujëra dhe nxjerrjen e materialeve inerte;
- Detyrimi për pagesat ujore;
- Destinimi i mjeteve nga pagesat;
- Realizimi i mjeteve nga pagesat;
- Përcaktimi i lartësisë së pagesës për shfrytëzimin e ujërave dhe
- Buxheti

¹³ LIGJI Nr. 04/L-147 PËR UJËRAT E KOSOVËS, Kapitulli 12, Financimi: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8659>

Dispozita kryesore, sa i përket aspektit ligjor në krijimin e politikave ujore të hartimit të sistemit tarifor (ngarkesave ujore), është “Përcaktimi i lartësisë së pagesës për shfytëzimin e ujërave” neni 91, paragrafi 1 dhe 2 citat: 1. Qeveria, me akt nënligjor do të themelojë strukturën e pagesave të ujit, në pajtim me këtë ligj. 2. Akti nga paragrafi 1. i këtij neni, do të ketë për bazë parimet, “ndotësi paguan” dhe “shfrytëzuesi paguan”¹⁴. Mbi bazën e kësaj dispozite, Qeveria e Kosovës, në Mars të vitit 2016 ka nxjerrë: Udhëzimin Administrativ QRK- Nr. 02/2016 “Struktura e Pagesave të Ujit”

Kosova nga viti 2006, në aspektin ligjor e ka të rregulluar mekanizmin e pagesave të ujit përmes Udhëzimit Administrativ për Strukturën e Pagesave të ujit 06/2006. Në vitin 2016 ndryshohet dhe aktualisht në fuqi është UA SPU 02/2016. Nëse e analizojmë zbatimin e këtij instrumenti në treguesit e të hyrave vjetore mesatare nga pagesat e ujit, dhe krahasojmë me mesataren e të hyrave të rajonit, rezulton se vetëm 0.27% të mesatarës së të hyrave të rajonit, Kosova arrin t’i inkasojë.

Institucioni kompetent për mbledhjen e të ardhurave nga ngarkesat ujore sipas Udhëzimit Administrativ QRK- Nr. 02/2016 “Struktura e Pagesave të Ujit” është MMPH, ARPL në bashkëpunim me MF.¹⁵ Mjetet e grumbulluara janë të ardhura të buxhetit të Kosovës.¹⁶ Të ardhurat në Republikën e Kosovës në mesatare vjetore janë rreth 70 mijë \$ nga ngarkesat e shfrytëzimit të ujit dhe 160 \$ nga ngarkesat e mbrojtjes së ujit (Tabela 1). Deri më tani nga ngarkesat e nxjerrjes së materjaleve inerte, Kosova nuk arkëton fare. Në mesatare nga 2 llojet e pagesave gjithësej në buxhetin e shtetit mesatarisht arkëtohen rreth 35 mijë \$. Niveli i arkëtimit të të hyrave të Kosovës, arrin vetëm 0.27 % të mesatares së të ardhurave në rajon. Të dhënat për të ardhurat vjetore u referohen raportit të vitit 2017 – të ardhurat nga pagesat e ujit.¹⁷

¹⁴ LIGJI Nr. 04/L-147 PËR UJËRAT E KOSOVËS, Neni 85-92: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8659>

¹⁵ UDHËZIM ADMINISTRATIV QRK-Nr. 02/2016 PËR STRUKTURËN E PAGESAVE TË UJIT, neni 9 parag.1 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=15081>

¹⁶ Po aty, neni 9 parag.2

¹⁷ Për detaje me të hollësishme shih Raportin: Të ardhurat nga pagesat e ujit, 2017, http://knmu.kryeministri-ks.net/repository/docs/Te_ardhurat nga_pagesat_e_ujit.doc

Tabela 1: Të ardhurat nga pagesat e ujit në Kosovë, dhe krahasimi i me mesataren e rajonit

Te ardhurat mesatare vjetore ne Kosove nga tarifat e ujit				Shteti	Te ardhurat mesatare vjetore nga tarfat e ujit [€]
Vitet	Tarifa e perdorimit te ujit [€]	Tarifa e mbrojtjes se ujit [€]			
2008	69,457.00	160.56		Shqiperia	1,600,000.00
2009	69,457.00	160.56		Serbia	10,966,666.67
2010	69,457.00	160.56		Kroacia	22,395,833.33
2011	69,457.00	160.56		Slllovnia	29,296,710.53
2012	69,457.00	160.56		Mali i Zi	311,111.11
2013	69,457.00	160.56		Mesatarja ne rajon	12,914,064.33
2014	69,457.00	160.56	Total / mesatare/€	%	0.27
2015	69,457.00	160.56	34,808.78		
	69,457.00	160.56			

Burimi: Raporti "Te ardhurat nga pagesat e ujit" 2017

3.3. Sistemi i ngarkesave / pagesave të ujit në Shqipëri

Në Shqipëri sektori i ujërave është i rregulluar sipas LIGJIT Nr. 111/2012 PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË BURIMEVE UJORE të vitit 2012 dhe plotësim-ndryshimit të Ligjit Nr. 6/2018.¹⁸

Organet kombëtare të administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore janë:

1. Organet Qendrore për Administrimin dhe Menaxhimin e Burimeve Ujore janë:

- a) Këshilli i Ministrave;
- b) Këshillit Kombëtar i Ujit;
- c) Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore;

2. Organet vendore për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore janë:

- a) Këshillat e Baseneve Ujore;
- b) Zyrat e Administrimit të Baseneve Ujore, degë të AMBU-së

Ngarkesat ujore në Shqipëri miratohen nga Këshilli i Ministrave, me propozim të Ministrit të Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave.

Ngarkesat e përdorimit të ujit dhe shkarkimeve të lëngëta kategorizohen në:

- furnizim me ujë – Njësia është m³ i nxjerrë;
- prodhim të energjisë elektrike - Njësia është kË/h i prodhuar në %;

¹⁸ LIGJI Nr. 111/2012 PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË BURIMEVE UJORE,
<http://www.qbz.gov.al/Botime/Akteindividuale/Janar%202018/Fletore%2030/LIGJ%20nr.%206-2018,%20date%208.2.2018.pdf>

- për ujitje në bujqësi dhe blegtori – Njësia është Ha për bujqësi dhe m³ për blegtori;
- për akuakulturë – Njësia është Kg peshk i shitur;
- ujëra kurative termominerale, minerale dhe gjeotermale – Njësia është vaska/muaj;
- turistike – Njësia është m³ dhe
- për shfrytëzim materialesh inerte – Njësia është % e vlerës së shitur.¹⁹

Në Republikën e Shqipërisë ngarkesat ujore janë përcaktuar sipas qëllimit të përdorimit dhe ngarkesat sillen nga 0.01Lek/m³ (0.0001 €/m³) ujësjellës që furnizon një ose disa fshatra, të cilin ujë, përdoruesi e merr nga ujërat sipërfaqore, deri në 80 Lekë/m³ (0.63€/m³) për përdorimin e ujit për pishina, ujë i cili merret nga ujërat nëntoksore.

Në Shqipëri sipas raportimeve në OECD, të ardhurat nga ngarkesat ujore e përdorimit të ujit dhe nga ngarkesat e nxjerrjes së materjaleve inerte nuk figurojnë (Tabela 2). Nga pagesat e mbrojtjes së ujërave, në buxhetin e shtetit mesatarisht për një vit inkasohen 1,600,000.00 \$. Të dhënat për të ardhurat u referohen databazës nga OECD.²⁰

Tabela 2: Të ardhurat nga pagesat e ujit në Shqipëri dhe krahasimi i me mesataren e rajonit

Te ardhurat mesatare vjetore ne Shqiperi nga tarifat e ujit			Shteti	Te ardhurat mesatare vjetore nga tarfat e ujit [€]
Vitet	Tarifa e mbrojtjes se ujit [€]		Kosova	34,808.78
			Serbia	10,966,666.67
			Kroacia	22,395,833.33
			Sllovnia	29,296,710.53
			Mali i Zi	311,111.11
		Total / mesatare [€]	Mesatarja ne rajon	12,601,026.08
			%	12.70
	1	1,600,000.00		
		1,600,000.00		1,600,000.00

Burimi: Raportimet e shteteve ne databazen e OECD

3.4. Sistemi i ngarkesave / pagesave të ujit në Maqedoni

Menaxhimi me ujërat është në kompetencë të organit të administrates shtetërore, në përjashim të qytetit të Prishtinës që janë organet e komunave të qytetit të Prishtinës. Territorin e Republikës së Maqedonisë e përbëjnë katër rajone të rrjedhave të lumenjve, dhe atë rajonet e rrjedhave të lumenjve Vardari, Drini i Zi, Strumica dhe Morava Jugore²¹.

¹⁹ Republika e Shqipërisë, vendimi i Këshillit të Ministrave për miratimin e tarifave (ngarkesave) të përdorimit të ujit dhe të shkarkimeve të lëngëta, http://www.bujqesia.gov.al/wp-content/uploads/2017/12/Draft_VKM_2_Ngarkesat_e_perdorimit_te_ujit.pdf

²⁰ OECD, Database on Policy Instruments for the Environment.

https://pinedatabase.oecd.org/All_Information.aspx?Keys=56dd5c20-a1e2-4f28-9b30-00f0654d552d&Ctry=39

²¹ Sektori i Ujërave, Republika e Maqedonisë, http://www.moep.gov.mk/?page_id=3967&lang=AL#

Sistemi tarifor (ngarkesave ujore) në Republikën e Maqedonisë, për dallim prej vendeve tjera të rajonit, është i inkorporuar në Ligjin për Ujërat në Kapitullin 10, nga neni 205 deri në nenin 218.²² Kryesisht të gjitha ngarkesat në shtetin e Maqedonisë, janë të përcaktuara në përqindje.

Burimet e financimit

Në Maqedoni mjetet financiare për menaxhim dhe zhvillim të ujërave sigurohen nga:

- kompezimi për shfrytëzimin e ujit;
- kompezimi për lëshimin e ujërave;
- kompezimi për nxjerrjen e rërës, zhavorrit dhe gurit;
- qiraja nga toka në pronë të shtetit të dhënë me qira, e që në kadastrën e patundshmërive është shënuar “nën ujëra”;
- Buxheti i Republikës së Maqedonisë;
- buxheti i komunave, komunave të qytetit të Prishtinës, Qytetit të Prishtinës dhe
- burime tjera financiare në pajtim me ligjin.

Llojet e kompenzimeve në Maqedoni

Obliguesit për pagimin e kompezimit për shfrytëzimin e ujit janë personat juridik dhe fizik të cilët në bazë të lejes për shfrytëzimin e ujërave të dhënë në pajtim me këtë ligj:

- zënë, thithin, dërgojnë, akumulojnë, depozitojnë ose në mënyrë tjetër shfrytëzojnë ujë nga trupat ujqor sipërfaqësor natyrorë dhe artificialë për shkak: të furnizimit me ujë të dedikuar për konsumim nga ana e njeriut nëpërmjet sistemit publik për furnizim me ujë, për prodhimtari dhe përpunimin e ushqimit, për nevojat e mbrojtjes dhe për dhënie ujë kafshëve, ujitjes së tokës bujqësore, nevojave të industrisë dhe teknologjisë (ekonomisë), prodhimit të energjisë elektrike dhe nevojave tjera për punë, ambalazhim të ujit për nevojat komerciale, shfrytëzimit të energjisë së ngrohjes nga ujërat gjeotermik, ruajtjes së peshqve dhe zogjve të ujit, ujitjes së tokës, ruajtjes së rrjedhave të ujit me përdorimin e materieve dhe substancave kimike, larjes dhe separimit të rërës, zhavorrit dhe gurit dhe aktivitete tjera për të cilat organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor

²² Ligji i ujërave në Maqedoni, “Zakon o Vodama”, <http://www.rdvode.gov.rs/doc/dokumenta/zakoni/zakon-o-vodama.pdf>

do të vlerësojë se ndikojnë ndaj regjimit të ujërave dhe/ose morfologjisë së trupit uJOR dhe

- zënë, thithin, dërgojnë, akumulojnë, depozitojnë ose në mënyrë tjetër shfrytëzojnë ujë nga trupi uJOR nëntokësor për shkak: të furnizimit me ujë të dedikuar për konsumim nga ana e njeriut nëpërmjet sistemit publik për furnizim me ujë, për prodhimtari dhe përpunimin e ushqimit, për nevojat e mbrojtjes dhe për dhënien ujë kafshëve, ujitjes së tokës bujqësore, nevojave të industrisë dhe teknologjisë (ekonomisë), ambalazhim të ujit për nevojat komerciale, absorbimit të energjisë së ngrohtë nga ujërat gjeotermik, studimit hidrologjik dhe grumbullimit të të dhënave dhe aktiviteteve tjera për të cilat organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor do të vlerësojë se ndikojnë ndaj regjimit të ujërave dhe/ose morfologjisë së trupit uJOR.
- Obliguesit për pagesën e kompezimit për lëshimin e ujit janë personat fizik dhe juridik të cilët në bazë të: lejes për lëshimin e ujërave të zeza të dhënë në pajtim me këtë ligj
- lëshojnë ujëra të zeza në ujëra sipërfaqësor dhe/ose në trupa uJOR dhe
- lejes për lëshimin ose hedhjen lëshojnë ose hedhin, në pajtim me këtë ligj, materie dhe substanca në ujëra sipërfaqësor dhe/ose nëntokësor

Obliguesit për pagesë të kompezimit për nxjerrjen e rërës, zhavorrit dhe gurit janë personat juridik dhe fizik që në bazë të lejes në pajtim me këtë ligj: nxjerrin rërë, zhavorr dhe gurë nga shtrati dhe brigjet e trupave uJOR sipërfaqësor dhe nga sipërfaqe tjera që në kadastër janë regjistruar “nën ujëra”.

Përbërja e çmimit

Çmimin e shërbimit për shfrytëzuesit e fundit të ujit në Maqedoni e përbëjnë shpenzimet e shërbimit për furnizim, shpenzimet për mbrojtjen e mjedisit jetësor dhe shpenzimet për resursin, në pajtim me parimin shfrytëzuesi paguan.

Çmimin e shërbimit për shfrytëzuesit e fundit të ujit e për dërgimin dhe pastrimin e ujit e përbëjnë shpenzimet e shërbimit për dërgim dhe pastrim të ujit, shpenzimet për mbrojtjen e mjedisit jetësor nga lëshimi në ujëra dhe shpenzimet për recipientin, në pajtim me parimin ndotësi paguan.

Ndryshimi i çmimeve

Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e bujqësisë mund ta anulojë përkohësisht pagesën e kompezimeve ose të caktojë zmadhimin e përkohshëm, jo më shumë se 20% ose zvogëlimin e lartësisë, jo më pak se 20 % nga lartësia e kompezimeve të caktuara.²³

3.5. Sistemi i ngarkesave ujore / pagesave të ujit në Serbi

Në Serbi, organi kompetent për menaxhimin e ujërave është Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Menaxhimit të Ujërave, përmes Drejtorisë së Ujërave. Fusha e ujërave është e rregulluar më ligjin për Ujërat e Serbisë Nr. 30/2010. Ngarkesat e ujit në Serbi rregullohen përmes Aktit Nënligjor të quajtur: Dekret për lartësin e ngarkesës së ujit.²⁴

Ngarkesat e përdorimit të ujit në Serbisë

Për ngarkesat e përdorimit të ujit në shtetin e Serbisë përgjegjës është Drejtoria e Ujërave në kuadër të Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Menaxhimit të Ujërave.²⁵

Llojet e ngarkesave ujore të përdorimit janë²⁶:

- Abstrahim i drejtpërdrejtë i ujit të papërpunuar
- Ujërat minerale dhe natyrore të nxjerra për mbushje
- Uji për hidrocentralet
- Uji për termocentralet
- Uji i kualitetit të pijshëm i nxjerrë për nevojat e veta
- Uji i kualitetit të pijes që abstraktohet për shitjet për qytetarët
- Uji i kualitetit të pijeve i nxjerrë për shitje në ndërmarrje

Ngarkesat e mbrojtjes së ujit në Serbi

Njejtë sikur për ngarkesat e përdorimit të ujit, ashtu edhe për ato të mbrojtjes së ujit përgjegjës është Drejtoria e Ujërave në kuadër të Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Menaxhimit të Ujërave. Ngarkesën për mbrojtjen e ujit e paguan personi / shoqëria që

²³Sektori i Ujërave, Republika e Maqedonisë, http://www.moepp.gov.mk/?page_id=3967&lang=AL#

²⁴Rregullorja për lartësin e kompenzimit të ujit, "Uredba o visini naknade za vodu", Macedonia <http://www.rdvode.gov.rs/doc/dokumenta/podzak/Uredba%20o%20visini%20naknade%20za%20vode.pdf>

²⁵Ligji i ujrave në Maqedoni, "Zakon o Vodama" <http://www.rdvode.gov.rs/doc/dokumenta/zakoni/zakon-o-vodama.pdf>

²⁶OECD, Database on Policy Instruments for the Environment. https://pinedatabase.oecd.org/All_Information.aspx?Keys=56dd5c20-a1e2-4f28-9b30-00f0654d552d&Ctry=39

shkakton emetime të caktuara. Ngarkesa rritet në varësi të kategorisë (niveli i ndotjes) i marrësit: 50% për marrësit e klasës I, 25% për marrësit e klasës II.

Ndryshime të tjera të normave tatimore: Nëse ujërat e ndotura trajtohen para shkarkimit, dhe në varësi të efikasitetit të trajtimit, ngarkesat e reduktuara paguhen: 70 - 85% të ngarkesës për trajtim primar dhe 10 - 50% të ngarkesës për trajtim dytësor.

Llojet e ngarkesave për mbrojtjen e ujit janë :

- Uji i ftohjes nga termocentralet me sisteme të rrjedhjes së hapur, shkarkimet në marrësit natyrorë
- Ujërave të zeza komunale të grumbulluara përmes sistemeve të ujërave të zeza dhe të shkarkuara në marrësit natyralë
- Ujërat e tjera të shkarkuara në marrësit natyral
- Ujërat e zeza nga industria përpunuese

Gjithashtu frekuenca e pagesës është mujore sikur në rastin paraprak. Normat ndryshojnë në varësi të qëllimeve të abstrahimit. Serbia arketon të ardhura nga 3 kategoritë e Tarifave - ngarkesave ujore (Tabela 3). Në tabelë shihet se nga përdorimi I ujit, mesatarisht në një vit, Serbia inkason të hyra prej 13.5 MLN \$, mbi 18 MLN \$ nga ngarkesa e mbrojtjes së ujit si dhe 1.2 MLN \$ për nxjerrjen e materialeve inerte. Në mesatare të të gjitha të hyrave, vlera vjetore arrin në rreth 11 MLN \$, që është shumë afër mesatares së rajonit me një përqindje prej 2.23 % më të lartë. Të dhënat për të ardhurat u referohen databazës nga OECD.²⁷

Tabela 3. Të ardhurat nga pagesat e ujit në Serbi dhe krahasimi i me mesataren e rajonit

Te ardhurat mesatare vjetore ne Serbi nga tarifat e ujit				Shteti	Te ardhurat mesatare vjetore nga tarifat e ujit [\$]
Vitet	Tarifa e përdorimit të ujit [\$]	Tarifa e mbrojtjes së ujit [\$]	Nxjerrja e materjaleve inerte [\$]		
1	11,000,000.00	9,500,000.00	1,000,000.00	Kosova	34,808.78
2	14,300,000.00	11,700,000.00	1,500,000.00	Shqipëria	1,600,000.00
3	15,300,000.00	33,200,000.00	1,200,000.00	Kroacia	22,395,833.33
				Sllovenia	29,296,710.53
				Mali i Zi	311,111.11
	13,533,333.33	18,133,333.33	1,233,333.33	Mesatarja ne rajon	10,727,692.75
			10,966,666.67	%	102.23

Burimi: Nga raportimet e shteteve në databazën e OECD

²⁷ OECD, Database on Policy Instruments for the Environment.
https://pinedatabase.oecd.org/All_Information.aspx?Keys=56dd5c20-a1e2-4f28-9b30-00f0654d552d&Ctry=39

4.1. Sistemi i ngarkesave ujore / pagesave të ujit në Bosnje dhe Hercegovinë

Në Bosnjë dhe Hercegovinë baza për instrumentin ekonomik ujqor është në nenin 171 të Ligjit për ujëra (Gazeta Zyrtare e Federatës së Bosnjës dhe Hercegovinës, Nr. 70/06).²⁸ Organi që aprovon këtë instrument është Ministrisa Federale e Bujqësisë, Administrimit të Ujërave dhe Pyjeve dhe Ministria Federale e Turizmit, me miratimin paraprak të Ministrisë Federale të Financave, Qeverisë së Federatës së Bosnjë dhe Hercegovinës.²⁹

Ngarkesat e ujit rregullohen përmes Ligjit për Ujëra të Bosnës, me Vendim të tarifave (ngarkesave ujore) të veçanta të ujit dhe rregullat mbi mënyrën e llogaritjes, procedura, afatet për llogaritjen, paguar dhe kontrollin shlyerjen e detyrimeve në bazë të ngarkesave të përgjithshme ujore dhe ngarkesave të veçanta të ujit.³⁰

Vendimi përcakton lartësinë e ngarkesave të veçanta të ujit në 4 kategori:³¹

1. **Shfrytëzimin e ujerave sipërfaqësore dhe ujërave nëntokësore, shfrytëzimin e ujit për prodhimin e energjisë elektrike.** Ngarkesat e veçanta të ujit për përdorimin e ujerave sipërfaqësore janë: abstraksioni i ujës jellësit publik 0.01 KM për m³ të ujit të marrë, ujë natyral dhe ujë mineral që përdoret për mbushje 2.00 km për m³ të ujit të marrë, për ujitje 0.00 KM për m³ të ujit të marrë, për peshkim £ 0.00 për m³ të ujit të marrë, për nxjerrjen e proceseve industriale, duke përfshirë termocentralit 0.03 KM për m³ ujë; për kapjen e ujit për qëllime të tjera, 0.03 KM për m³ të ujit dhe për përdorimin e ujit për të gjeneruar energji elektrike të marra nga përdorimi i hidrocentraleve është 0,001 KM për kË/h të energjisë së prodhuar.

2. **Mbrojtjen e ujit.** Vendimi përcakton numrin e ngarkesave të veçanta për mbrojtjen e ujit: transportiti i përdorur, produkte të naftës ose të naftës për 2,00 l EC HP (banor ekuivalent), për shkarkimin e ujerave të zeza për 2.00 l EC HP (popullsia ekuivalente) e ujit të shkarkuar, peshk 0.05 KM për 1 kg e peshkut prodhuar, përdorimi i plehrave KM 0,005 l për kg të prodhuara apo të plehrave

²⁸ Ligji i ujerave ne Bosnje dhe Herzegovinë (neni 71), "Zakon o Vodama" <http://www.voda.ba/zakoni/47bos.pdf>

²⁹ https://pinedatabase.oecd.org/All_Information.aspx?Keys=56dd5c20-a1e2-4f28-9b30-00f0654d552d&Ctry=39 (OECD)

³⁰ Vndimet e Qeverise ne H&H, <https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/odluke/2017/20171009113849.pdf>

³¹ Odluka o visini posebnih vodnih naknada, <http://www.voda.ba/odluke-o-visini-posebnih-vodnih-naknada>

artificiale importuar dhe kimikateve për mbrojtjen e bimëve KM 0,075 l për kg e prodhuar ose kimikate të importuara herbicid.

3. **Nxjerrjen e materialeve ujore.** Vendimi përcakton lartësinë e ngarkesave të veçanta të ujit për lartësinë e ngarkesës speciale për nxjerrjen e materialit nga rrjedha ujore arrin në 1.50 KM për m³ të materialit të nxjerrë nga rrjedha ujore.

4. **Mbrojtjen nga përmbytjet.** Vendimi përcakton lartësinë e ngarkesave të veçanta të ujit për mbrojtjen nga vërshimet: 5,00 KM për toka bujqësore, toka pyjore apo tokë ndërtimore dhe 0,10 KM për m² të objekteve të mbrojtura të banimit, biznesit dhe të tjera.

Metoda e kontabilitetit, procedura dhe afatet për llogaritjen dhe pagesën, si dhe kontrollin shlyerja e detyrimeve në bazë të ngarkesave të veçanta të ujit e kryen Administratën Tatimore e Federatës së Bosnjës dhe Hercegovinës, inspektimit përkatës i ujit dhe Agjencia kompetente e ujit, me autorizim të Ministrit Federal të Bujqësisë, Ujit dhe Pylltarisë si dhe në bashkëpunim me Ministrin Federal të Financave³²

Të ardhurat nga ngarkesat e ujit

Të ardhurat nga ngarkesat e ujit, të përcaktuara me Ligjin për Ujërat ("Gazeta Zyrtare e BeH" nr 70/06), do të paguhet dhe të shpërndahen si më poshtë:

Të ardhurat e mëposhtme nga akuzat e ujit do të paguhet në kurriz të të hyrave të buxheteve kantonale publike.

Kulla e kantonit ndan³³:

- a. 40% të këtyre të ardhurave në "Agjencinë e Burimeve Ujore të lumit Sava" ose "Agjencia e Ujit Adriatik të Detit".
  - Agjencia e Burimeve Ujore të lumit Sava dhe
  - Agjencia për Zonën e Ujit të Detit Adriatik
- b. buxheti i kantonit 45% i
- c. Për Fondin për Mbrojtjen e Mjedisit të Federatës së Bosnjës dhe Hercegovinës 15%

³² Urdhëresa për mënyrën e llogaritjes, procedurave dhe afatet për llogaritjen dhe pagesën dhe kontrollin e përmbushjes së detyrimeve sipas tarifës së përgjithshme të ujit dhe ngarkesave të veçanta të ujit. "Pravilnik o načinu obračunavanja, postupku i rokovima za obračunavanje i plaćanje i kontroli izmirivanja obveza na temelju opće vodne naknade i posebnih vodnih naknada", <http://www.voda.ba/pravilnik-o-nacinu-obracunavanja>

³³ Urdhëresa për ndryshimin e Rregullores për mënyrën e pagesës së të hyrave nga buxheti publik dhe fondet e daljes në Federatën e Bosnjës dhe Hercegovinës . "Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu uplate javnih prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine" <http://www.voda.ba/pravilnik-o-izmjenama-i-dopunama-pravilnika>

3.6. Sistemi i ngrkesave / pagesave të ujit në Kroaci

Ujërat kroate janë të organizuara sipas parimit territorial dhe funksional. Ujërat kroatë janë një entitet ligjor për menaxhimin e ujërave, bazuar në Aktin e Ujit, statusi ligjor i të cilit është entiteti ligjor sui generis, në të cilin janë të nënshtruara rregulloret e zbatueshme për institucionet. Trupi Udhëheqës është Bordi Udhëheqës dhe Menaxheri i Biznesit është Drejtori i Përgjithshëm.

Struktura e ujërave Kroate ndahet në dy njësi themelore: drejtoria dhe departamenti i menaxhimit të ujit - VGO-i. Drejtoria është e ndarë në sektorë, shërbimi dhe Departamenti i resurseve ujore të njësisë dhe kryesore laboratorin e menaxhimit të ujit dhe një qendër e madhe e mbrojtjes nga përmbytjet, dhe menaxhohen nga Zëvendës Drejtori i Përgjithshëm i dy ujrat kroate. Sektorët janë: Zhvillimi i Sektorit, Departamenti i mbrojtjes ndaj efekteve anësore të përdorimit të ujit të sektorit të ujit, Divizioni i Divizionit të Ujërave Mbrojtjes, planifikimin dhe kontrollin teknik, Departamenti i Financave, sektorin e Çështjeve Ligjore dhe Personelit, Departamenti i Informacionit dhe Komunikimit Sektori Teknologjisë projektet bashkë-financuar nga fondet e BE, Sektori për të mbështetur përgatitjen dhe zbatimin e projekteve të BE-së. Shërbimet e përbërë nga Drejtoria janë: Shërbimi i Pavarur i Auditimit të Brendshëm, Departamenti Qendror i Prokurimit Publik, Njësia Qendrore e Shërbimeve të Ujit, Departamenti i Shërbimeve Publike të Ujit Publik dhe Shërbimi i Logjistikës. Në kuadër të Drejtorisë ka njësi në zbatimin e Programit Kombëtar të Ujitjes dhe Tokës dhe Administrimit të Ujërave, zbatimin e projekteve kombëtare të menaxhimit të ujit, për zbatimin e projekteve të mbrojtjes kundër ndotjes në qytetet bregdetare dhe mbrojtjen PMU nga efektet e dëmshme të ujit të cilat janë të financuara nëpërmjet huave CEB dhe fondet e BE.³⁴

Njësitë territoriale në menaxhimin e ujit janë gjashtë VGO-i dhe VGI-i (departamentet e menaxhimit të ujit përbëhet nga zyra e menaxhimit të ujit VGO në fushën e CROATIA.: VGO për mes dhe të ulët Sava, VGO për sipërme Sava, VGO për Mura dhe Drava sipërme VGO për Danubit dhe të ulët Drava, VGO për pellgjet e veriore të Adriatikut dhe VGO për basenet e në jug të Adriatikut.³⁵

Fusha e ujërave dhe ngarkesave ujore si dhe financimit të ujërave në përgjithësi në aspektin e legjislacionit rregullohet përmes Ligjit të Ujërave dhe Ligjit për Financimin e Ujërave.

³⁴ Ujrat ne Kroaci, "Hrvatske Vode", <http://www.voda.hr/hr>

³⁵ Struktura Kroate e Ujërave, "Ustroj, Ustrojstvo Hrvatskih voda" <http://www.voda.hr/hr/ustroj>

Ligji i Ujit të Kroacisë

Ky ligj rregullon statusin ligjor të ujit, burimeve ujore dhe menaxhimin e ujërave, menaxhimin të cilësisë dhe sasisë së ujit, mbrojtjen nga efektet e dëmshme të ujit, përmirësimin e detajuar kullimit dhe ujitjes, aktivitetet e furnizimit me ujë publik dhe kullimit publike, aktivitete të veçanta për qëllime të menaxhimin të ujit, struktura institucionale kryerjen e këtyre aktivitete dhe çështje të tjera që lidhen me burimet ujore dhe ujore.

Ligji për Financimin e Ujit në Kroaci

Ky akt përcakton burimet e menaxhimin të ujit financimit, në akuzat e ujit të veçanta, duke përfshirë detyrimin për të paguar, pagesit, baza, metodën e llogaritjes, përcaktimit të shumës, qëllimi i shpenzimit të këtyre fondeve, ekzekutimin, statutet e kufizimeve dhe çështje të tjera që lidhen me realizimin dhe përdorimin e këtyre fondeve.³⁶

Ngarkesat e ujit dhe Kontributi i ujit në Kroaci

Ngarkesat e ujit Ngarkesat e ujit përcaktohen sipas rregulloreve të parapara me ligjin për financimin e ujërave të Kroacisë dhe ndahen në 3 lloje të ngarkesave (tarifave):³⁷

Ngarkesat për menaxhimin e ujit

Rregullohen përmes dy akteve normative ligjore: Rregullorja mbi shumën e ngarkesave për menaxhimin e ujërave dhe Rregullat për llogaritjen dhe mbledhjen e tarifave për menaxhimin e ujit. Të ardhurat nga ngarkesat për ujë të përdoren në përputhje me parimet e solidaritetit dhe prioritare nevojat në territorin kombëtar kroat. Të hyrat nga ngarkesat për menaxhimin e ujit përdoren për:

- zbatimin e mbrojtjes parandaluese, të rregullt dhe të jashtëzakonshme nga vërshimet;
- ndërtimi i strukturave ujore rregulluese dhe mbrojtëse;
- ndërtimi i ndërtesave për kullimin bazë të meliorimit;
- ndërtimi i objekteve të përziera të meliorimit të menaxhuara nga ujërat kroate;
- ndërtimi dhe mirëmbajtja e ndërtesave për kullimin e hollësishëm të meliorimit;
- eliminimi i ndotjes së lumit në zonën detare;

³⁶ Ligji i Ujit në Kroaci, “Zakon o vodama”, <http://www.voda.hr/hr/zakoni>

³⁷ Ngarkesat ujore në republikën e Kroacisë, “Vodne Naknade”, <http://www.voda.hr/hr/vodne-naknade>

- Financimi i ndërtimit të kullimit të reshjeve urbane (akumulimi, mbajtja dhe kanalet e zhdrejtë);

Ngarkesat e përdorimit të ujit

Ngarkesat e përdorimit të ujit rregullohen përmes dy akteve normative ligjore: Rregullorja mbi shumën e ngarkesave së përdorimit të ujit dhe Urdhëresa për llogaritjen dhe mbledhjen e ngarkesave të përdorimit të ujit. Kjo tarifë (ngarkesë) paguhet për nxjerrjen dhe përdorimin e ujit nga depozitat e saj natyrore dhe për përdorimin e tij për qëllime të ndryshme. Tarifa paguhet për përdorimin e fuqisë së ujit për të prodhuar energji elektrike dhe për pajisje të ndryshme. Kompezimi paguhet nga përdoruesit e sistemit për ujitje.

Tatimpaguesit që paguajnë ngarkesat për përdorimin e ujit janë persona juridikë dhe fizikë. Kompezimi paguhet gjithmonë nga përdorues të drejtpërdrejtë. Këto janë kompani apo subjekte të tjera të angazhuar në prodhimin e energjisë elektrike apo aktivitete të tjera për të cilat përfitimet e makinës fuqinë e ujit, apo atë fuqi të përdorur nga uji. Paguesit e këtyre ngarkesave ujore janë ata që e përdorin ujin nga puset e tyre ose e tërheqin nga stacionet e tyre në tokën e tyre / ujërat nëntokësore të kualitetit të mirë, por edhe ata që nuk janë pronarë të tokave. Shuma e nxjerrë gjatë pompimit të ujit përcaktohet duke u matur në bazë të pajisjeve të cilat inkorporohen si dhe personat që angazhohen gjatë pompimit të ujit të matur. Uji që furnizohet nga sistemi ujësjellësit publik llogaritet në bazë të sasisë së ujit të konsumuar, që është shuma me të cilën organizata e furnizimit me ujë e llogarit çmimin për ujë që u ofron konsumatorëve.

Kjo ngarkesë ujore, e cila paguhet për ujë është një e mirë e përbashkët nga e cila shteti siguron fonde të nevojshme për të financuar veprimin që ruan resursin ujor, siguron rigjenerimin e tij natyror dhe të krijon kushte për përdorimin e përbashkët. Një pjesë e këtyre ngarkesave ujore përdoret për investime në ndërtimin e strukturave të reja të ujit për përdorim të ujit, objekte të ndryshme të ujit, pajisje për pastrimin e ujit të pijshëm, rezervuarët e ujit dhe tubacionet e mëdha.

Ngarkesa (tarifa) e mbrojtjes së ujit

Ngarkesa e mbrojtjes së ujit rregullohen përmes dy akteve normative ligjore: Rregullorja mbi shumën e ngarkesave për mbrojtjen e ujit dhe Urdhëresa për llogaritjen dhe pagesën e ngarkesave të mbrojtjes së ujit. Ngarkesa për mbrojtjen e ujit paguhet për ndotjen e ujit. Ndotja e ujit është një ndryshim në cilësinë e ujit që rezulton nga hyrja, shkarkimi ose asgjësimin e lëndëve ushqyese dhe të substancave të tjera në ujë, i ndikuar nga energjia apo agjentëve të tjerë, në shumën e ndryshimit pronat e dobishme e ujit, përkeqësuar gjendjen e ekosistemeve ujore dhe të kufizojnë përdorimin komercial të ujit. Kjo ngarkesë paguhet nga të gjithë personat që shkarkojnë ujërat e zeza, duke përfshirë edhe ato shtëpiake. Ngarkesa paguhet edhe nga personat që vendosin ose përdorin plehrat minerale dhe produktet e mbrojtjes së bimëve për nevojat e tyre.

Të gjithë pagesit paguajnë një ngarkesë bazë, shumën e të cilave është unike për të gjithë në Republikën e Kroacisë. Tarifa (ngarkesa) bazë llogaritet në bazë të sasisë së përgjithshme të ujit të shkarkuar nga matja në pajisjet matëse dhe, nëse është e nevojshme, nga gjykimi apo vlerësimi i ekspertëve. Për familjet dhe përdoruesit e lokaleve afariste që lëshojnë ujë teknologjik dhe të ngjashëm, sasia e ujit merret sipas sasisë së ujit të përdorur në sistemin publik të ujësjellësit. Për familjet që përdorin ujin nga puset apo pompat e tyre merret si shumën bazë prej 40 m³ ujë për familje në vit. Shumën e marra në këtë mënyrë ngarkuar shumëzuar me koeficientin rritjen e ndotjes së ujit. Shumën e taksës për mbrojtjen e ujit, e cila paguhet nga tatimpaguesi individual, nuk do të jetë më pak se kostot që i bëjnë ato përgjegjëse kishte për të pastruar ujin e tillë. Prandaj, gjatë përcaktimit të lartësisë së ngarkesës, përfitimi në nivel kombëtar është bazuar në shumën totale të fondeve të nevojshme për pastrimin e ujit në nivelin e sasisë së Kroacisë dhe të përgjithshëm të supozuar empirikisht të ujit të ndotur shkarkuar.

Fondet e kësaj takse përdoren për të financuar aktivitetet e ruajtjes së ujit dhe për të bërë një pjesë të drejtë të shpenzimeve në vendet e punës që karakterizohen nga shërbimet publike. Një pjesë e kësaj kompezimi përdoret për të investuar në ndërtimin e objekteve të reja të mbrojtjes së ujit. Fondet e kësaj ngarkese nuk mund të përdoren për të financuar rregullimin dhe mirëmbajtjen e rrjeteve të grumbullimit të ujërave të zeza në vendbanime.

Kontributi i ujit

Kontributi i ujit është një nga burimet e financimit për menaxhimin e ujit dhe është përcaktuar me Ligjin për Financimin e Ujit. Ngarkesat dhe shumën e kontributeve të

ngarkuara të ujit përcaktohen me Rregulloren për kontributin Ujit.³⁸ Kontributi i ujit paguhet për ndërtimin e objekteve për të cilat kërkesa për një dokument për miratimin e ndërtimit të paraqitur nga 16 shkurt 2006 dhe ndërtesat që janë ndërtuar pa një akt që autorizon ndërtimin për të cilin kërkesa për lëshimin e një akti konfirmuar gjendjen ekzekutohet në mënyrë të paligjshme ndërtesa të ndërtuara.

Baza për pagesën e kontributit të ujit e shprehur në m³ (vëllimi i ndërtesës), m² (ndërtim sipërfaqja) ata (ndërtim linear), si vijon: madhësinë aktuale të ndërtesave të reja, dallimet në mes madhësinë aktuale të ndërtesës që është larguar për ndërtimin e ndërtesave të reja dhe madhësinë aktuale të ndërtesave të reja ose dallimi në mes të madhësisë aktuale të ndërtesës ekzistuese e cila ndërton ose përmirësimet dhe madhësinë aktuale të ndërtesave të reja të rindërtuara ose të ndërtuara.³⁹ Kontributpages i ujit është investitori i ndërtesës për të cilin është miratuar akti i ndërtimit. Kontributi i ujit llogaritet sipas detyrës zyrtare, në bazë të deklaratave të formën e masave për llogaritjen e ngarkesave ujore. Kontributi i ujit paguhet një here, brenda 30 ditësh nga data e vendimit.

Të ardhurat nga kontributi i ujit përdoren sipas parimeve të solidaritetit dhe prioritetit në nevojat në territorin kombëtar të Republikës së Kroacisë dhe financohen nga:

- ndërtimi i objekteve të ujitjes të zotëruara nga njësitë e vetëqeverisjes rajonale;
- zbatimin e mbrojtjes parandaluese, të rregullt dhe të jashtëzakonshme nga vërshimet;
- ndërtimi i strukturave ujore rregulluese dhe mbrojtëse;
- ndërtimi i ndërtesave për kullimin bazë të meliorimit;
- ndërtimi i objekteve të përziera të meliorimit të menaxhuara nga ujërat kroate;
- ndërtimi dhe mirëmbajtja e ndërtesave për kullimin e hollësishëm të meliorimit;
- eliminimi i ndotjes së lumit në zonën detare.

Në Kroaci pagesa bëhet brenda afatit të maturimit të përcaktuar nga Administrata Kroate e Ujërave. Ngarkesat paguhet në llogarinë speciale të pagesave të ujërave Kroate të përshkruara nga Ministri i Financave. Kontrollin e pagesës e bënë Inspektorati Kombëtar i Ujërave të Kroacisë apo zyrtar/e tjerë të autorizuar nga Ministri.

³⁸ Ligji i Ujit në Kroaci, “Zakon o vodama”, <http://www.voda.hr/hr/zakoni>

³⁹ Ngarkesat ujore në republikën e Kroacisë, “Vodne Naknade”, <http://www.voda.hr/hr/vodne-naknade>

Në Kroaci nëse OE (personi fizik dhe ekonomik) nuk japin pasqyrë të dhënave për treguesit sipas rregulloreve gjatë dorëzimit të të dhënave ose/dhe nuk i dorzojnë brenda afateve të përcaktuara, autoritetet e ujërave kroate do të kalkulojnë një ngarkesë (tarifë) të llogaritur në bazë të kontrollit të të dhënave ose shumën maksimale të lejueshme të marrëveshjes së koncesionit dhe/ose aktit të menaxhimit të ujit, dhe për tatimpaguesit në bazë të dokumentacionit financiar dhe teknik.

Kroacia qëndron mirë në krahasim me vendet e rajonit sa i përket të ardhurave mesatare vjetore (tabela 4). Nga 3 kategoritë e të hyrave të përgjithshme të ujit, të ardhurat nga pagesa a përdorimit të ujit në vit mesatarisht janë mbi 34 MLN \$, nga pagesa e mbrojtjes së ujit arrin në mbi 33 MLN \$ dhe 75 mijë \$ nga nxjerrja e materialeve inerte. Gjithsej nga të gjitha llojet, sipas raportimeve në OECD, Kroacia në arkën e shtetit mesatarisht në vit arketon mbi 22 MLN \$. Nëse e krahasojmë me vendet tjera të rajonit, saktësisht arrin në 265.3 % të mesatarës së tyre. \$. Të dhënat për të ardhurat u referohen databazës nga OECD.⁴⁰

Tabela 4. Të ardhurat nga pagesat e ujit në Kroaci krahasimi me mesataren e rajonit

Te ardhurat mesatare vjetore ne Kroaci nga tarifat e ujit					Shteti	Te ardhurat mesatare vjetore nga tarfat e ujit [\$]
Vitet	Tarifa e perdorimit te ujit [\$]	Tarifa e mbrojtjes se ujit [\$]	Nxjerrja e materjaleve inerte [\$]			
1	27,100,000.00	23,200,000.00	100,000.00		Kosova	34,808.78
2	18,300,000.00	17,000,000.00	-		Shqiperia	1,600,000.00
3	19,000,000.00	18,200,000.00	100,000.00		Serbia	10,966,666.67
4	31,300,000.00	31,700,000.00	200,000.00		Sllovenia	29,296,710.53
5	33,800,000.00	33,300,000.00	200,000.00		Mali i Zi	311,111.11
6	41,900,000.00	43,300,000.00	-		Mesatarja ne rajon	8,441,859.42
7	48,100,000.00	47,100,000.00	-	Total / mesatare [\$]		
8	52,800,000.00	50,800,000.00	-		%	265.30
	34,037,500.00	33,075,000.00	75,000.00	22,395,833.33		

Burimi: Nga raportimet e shteteve ne databazen e OECD

3.7. Sistemi i nagrkesave/pagesave të ujit në Slloveni

Ujërat në Slloveni rregullohen me Ligjin për ujërat me të cilin rregullohet menaxhimi i ujërave, ujërave të brendshme dhe nëntokësore dhe tokën ujore dhe bregdetare.⁴¹

⁴⁰ OECD, Database on Policy Instruments for the Environment.

https://pinedatabase.oecd.org/All_Information.aspx?Keys=56dd5c20-a1e2-4f28-9b30-00f0654d552d&Ctry=39

⁴¹ Ligji i Ujit ne Slloveni, "Zakon o vodah (ZV-1)", <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1244>

Menaxhimi i ujit, ujit dhe bregdetit përfshin mbrojtjen e ujit, menaxhimin e ujit dhe vendimmarrjen për përdorimin e ujit. Gjithashtu rregullon mallrat publike dhe shërbimet publike në fushat e ujit, objekteve të ujit dhe instalimeve, si dhe çështje të tjera që lidhen me ujërat. Ky ligj transponon legjislacionin e Republikës së Sllovenisë me atë të BE si:⁴²

- Direktiva e Këshillit e 8 dhjetorit 1975 në lidhje me cilësinë e ujit për larje (76/160 / KEE) (OJ Nr 31 5. 2. 1976, f. 1), ndryshuar së fundi nga Rregullorja (KE) Nr 1137/2008 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 22 tetor 2008 iu përshtatur një numër të instrumenteve që i nënshtrohen procedurës së përcaktuar në nenin 251 të Traktatit për Vendimin e Këshillit 1999/468 / KE, në lidhje me procedurën rregullatore me shqyrtim - përshtatja me procedurën rregullatore me shqyrtim - Pjesa e parë (OJ L 311, 21.11.2008, f.1),
- Direktiva 2000/60 / KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e 23 tetorit 2000 për krijimin e një kuadri për veprim të Komunitetit në fushën e politikës së ujit (OJ L 327, 22.12.2000, fq.1), ndryshuar për herë të fundit nga Direktiva e Këshillit 2013/64 / BE e 17 dhjetorit 2013 për ndryshimin e Direktivave të Këshillit 91/271 / KEE dhe 1999/74 / EC dhe Direktivave 2000/60 / EC, 2006/7 / EC, 2006/25 / EC dhe 2011 / 24 / BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit si rezultat i ndryshimit të situatës së Mayotta drejt Bashkimit Evropian (OJ L 353, datë 28.12.2013, fq.8), në tekstin e mëtejme Direktiva 2000/60 / EC,
- Direktiva e Parlamentit Evropian dhe Direktiva e Këshillit 2006/7 / EC i datës 15 shkurt 2006 lidhur me menaxhimin e cilësisë së ujit për larje dhe shfuqizimin e Direktivës 76/160 / KEE (OJ Nr 64 i 4. 3. 2006, f. 37) ndryshuar së fundi nga Direktiva e Këshillit 2013/64 / EU i 17 Dhjetor 2013 që ndryshon Direktivën e Këshillit 91/271 / EEC dhe 1999/74 / EC dhe Direktivat 2000/60 / EC, 2006/7 / EC, 2006/25 / EC dhe 2011/24 / EU e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit për shkak të ndryshimeve në situatën e Mayotte në lidhje me Bashkimin Evropian (OJ L nr. 353, datë 28. 12. 2013, f. 8)
- Direktiva 2007/60 / EC e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e 23 tetorit 2007 mbi vlerësimin dhe menaxhimin e rreziqeve nga përmbytjet (OJ L 288, 6.11.2007, f.
- Direktiva 2008/56 / EC e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 17 qershor 2008 krijimin e një kornize për veprimin e Komunitetit në fushën e politikës së mjedisit detar (Korniza Direktiva Marine Strategjia) (. OJ L nr 164 e 25. 6. 2008 faqe 19).

⁴² Ligji i Ujit në Slloveni (Neni 1 parag. 4), "Zakon o vodah (ZV-1)", <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1244>

Ngarkesat e ujit

Në Slloveni çdo përdorim i mallrave të ujit ose detit publik ose mbeturinave, me përjashtim të përdorimit të përgjithshëm, i nënshtrohen pagesës për të drejtat e ujit dhe rimbursimin e ujit, në përputhje me dispozitat e ligjit. Paga për të drejtat e ujit dhe rimbursimet e ujit janë pagesa mjedisore për përdorimin e aseteve natyrore. Autoriteti doganor është përgjegjës për mbledhjen e pagesës për të drejtat e ujit dhe rimbursimin e ujit në përputhje me rregullat e përmendura në nenet 123 dhe 124 të këtij ligji. Rregullat që rregullojnë procedurën tatimore zbatohen për mbledhjen e të drejtave të ujit dhe pagesat e rimbursimit të ujit.

Pagesa për të drejtën e ujit

Leja për ujin ose koncesioni jepen për pagesë për të drejtat e ujit. Gjatë përcaktimit të pagesës për të drejtën e ujit, merren parasysh kriteret e mëposhtme:

- disponueshmëria e ujit,
- qëllimi, natyra dhe shtrirja e përdorimit të veçantë të ujit,
- shumat e fondeve për ndërtimin e objekteve dhe instalimeve të nevojshme të ujit,
- përfitimet ekonomike që bartësi i së drejtës së ujit do të arrijë përmes përdorimit të veçantë të ujit,
- kohëzgjatja e përdorimit të veçantë të ujit.

Detyrimi për të paguar të drejtën e ujit kryhet në datën e zbatimit të së drejtës së ujit dhe mbajtësi i saj e paguan atë në mënyrën dhe brenda afatit kohor të përcaktuar nga autoriteti që e ka dhënë atë.

Pagesa (rimbursimi) e/i ujit

Bartësi i të drejtave të ujit për ujë, mbeturinat ose toka të ujit në pronësi të shtetit është i detyruar të paguajë për trajtimin e ujit të detyruara proporcionale me masën e të drejtave të ujit. Nëse mbajtësi i të drejtave të ujit për menaxhimin e një objekti për nxjerrjen e ujit operatori të caktuar, pavarësisht nga dispozitat e fjalinë e mësipërme i nënshtrohet pagesa e trajtimit të ujit të vënë një person i cili vepron një strukturë për nxjerrjen e ujit. Nxjerrjen e ujit do të paguhet duke marrë parasysh parimin e rimbursimit të kostove që lidhen me ndotjen e ujit, që përfshin në veçanti:

- kostot e ofrimit të shërbimeve publike sipas këtij ligji,

- kostot e investimit dhe mirëmbajtjes së infrastrukturës ujore, duke përfshirë kostot për blerjen e tokës që nevojitet për ndërtimin e saj,
- shpenzimet e shtetit të përmendura në paragrafin e katërt të nenit 24 të këtij ligji,
- shpenzimet e shtetit për blerjen e tokës në paragrafin e pestë të nenit 24, paragrafi i dytë i nenit 18 të këtij ligji dhe për blerjen e ujit dhe tokës buzë uji dhe në det të hapur financimin blerjen e tokës nga komunitetet lokale sipas nenit 16 të këtij ligji,
- kostot e kompezimit sipas këtij ligji,
- shpenzimet e shtetit për të siguruar status të mirë të ujit.

Sllovenia ka dukshëm performancë më të mirë se të gjitha vendet e rajonit (Tabela 5). Llojet e ngarkesave ujore në Slloveni nuk janë si në vendet tjera, sepse përveç përdorimit dhe mbrojtjes së ujit, ekziston edhe ngarkesa për të drejten e ujit që gjatë një viti mesatarisht arketohen rreth 16.5 MLN \$. Nga ngarkesat e përdorimit të ujit inkasohen mesatarisht mbi 21 MLN \$ dhe nga mbrojtja e ujit është rekordmene në rajon me mbi 50 MLN \$ mesatare në vit. Vlen të theksohet se edhe seria e raportimit të të dhënave në OECD është me e plote. Në raport me mesataren e rajonit Sllovenia tejkalon mesataren në 414.87 %. Të dhënat për të ardhurat u referohen databazës nga OECD.⁴³

Tabela 5: Të ardhurat nga pagesat e ujit në Slloveni dhe krahasimi me mesataren e rajonit

Te ardhurat mesatare vjetore ne Slloveni nga tarifat e ujit				Shteti	Te ardhurat mesatare vjetore nga tarifat e ujit [€]
Vitet	Tarifa e përdorimit të ujit [€]	Tarifa e mbrojtjes së ujit [€]	Pagesa për të drejten e ujit [€]		
1	7,600,000.00	3,200,000.00	6400000	Kosova	34,808.78
2	7,800,000.00	1,700,000.00	15400000		
3	12,500,000.00	313,200,000.00	17800000		
4	17,600,000.00	1,800,000.00	19100000		
5	17,600,000.00	28,900,000.00	22900000		
6	22,600,000.00	34,400,000.00	23000000		
7	22,600,000.00	42,900,000.00	13600000		
8	20,800,000.00	56,800,000.00	13700000		
9	30,200,000.00	57,700,000.00			
10	34,200,000.00	57,600,000.00			
11	32,000,000.00	48,400,000.00			
12	29,500,000.00	47,100,000.00			
13		48,900,000.00			
14		7,900,000.00			
15		43,400,000.00			
16		45,300,000.00			
17		38,300,000.00			
18		38,100,000.00			
19		37,300,000.00			
20					
	21,250,000.00	50,152,631.58	16,487,500.00	Total / mesatare [€]	29,296,710.53
				Mesatarja ne rajon	7,061,683.98
				%	414.87

Burimi: Nga raportimet e shteteve në databazën e OECD

⁴³ OECD, Database on Policy Instruments for the Environment. https://pinedatabase.oecd.org/All_Information.aspx?Keys=56dd5c20-a1e2-4f28-9b30-00f0654d552d&Ctry=39

3.8. Sistemi i ngarkesave / pagesave të ujit në Malin e Zi

Në Mal të Zi, rregullimi I fushës së ujërave dhe financimit të saj rregullohet përmes ligjeve si :

- Ligji i ujërave⁴⁴ dhe
- Ligji për financimin e menaxhimit të ujërave⁴⁵

Bazuar në ligjet e lartpërmendura, sistemi i pagesave të ujit rregullohet përmes Vendimit mbi lartësinë dhe mënyrën e llogaritjes së ngarkesave ujore dhe kriteret dhe mënyrën e përcaktimit të shkallës së ndotjes së ujit.⁴⁶

Lartësitë e ngarkesave së përdorimit të ujit është: për qëllime të pijes dhe shfrytëzimit 0,015 € / m3 ujë të furnizuar; për nevoja teknologjike 0,02 € / m3 ujë të përdorur; për ujitje të 0,004 € / m3 ujë të prekur; për mbushjen dhe paketimin e ujërave minerale dhe natyrore, 0,003 € / l shishe ose mbushur me ujë; për larje të enëve 0.02 € / m3 ujë; për shkarkimin ose dërgimin e ujit për qëllime komerciale 0,03 € / m3 ujë të furnizuar; për prodhimin e peshkut, krustaceve, predhave dhe ushqimeve të tjera deti: 0,01 € / kg të prodhuar ose , 0,005 € / kg trofte të prodhuara, 0,0075 € / kg specie të tjera të peshkut, 0,0025 € / kg predha të prodhuara dhe 0,01 € / kg të gaforreve të prodhuara dhe prodhimeve të tjera deti; për prodhimin e energjisë elektrike në pragun e centralit elektrik 0.0001 € / kWh, për përdorim uji në kushte shumë të favorshme natyrore duke përdorur hidrokorumulime prej 0,0006 € / m3, për të tjera përdor 0,00005 € / kW;

Ngarkesa për përdorimin e ujit llogaritet duke shumëzuar ngarkesën (tarifën) gjejgjësisht tarifën (për njësi të masës) me shumën e kompezimit të përmendur. Ligji për Financimin e Menaxhimit të Ujërave ka përcaktuar që financimi i menaxhimit të ujit sigurohet nga taksat e ujit, ngarkesat për marrjen e të drejtave të ujit, taksa për dhënien me qira të burimeve publike të ujit dhe objekteve dhe sistemeve të ujit, si dhe donacioneve dhe burime të tjera, në përputhje me ligjin.

Ngarkesat e ujit paguhen për:

⁴⁴ Ligji i Ujit ne Republikën e Malit të Zi, “Zakon o vodama”, <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakon-o-vodama.html>

⁴⁵ Ligji për financimin e menaxhimit të ujit ne Republikën e Malit të Zi, “Zakon o Finansiranju Upravljanja Vodama” <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/mne151778.pdf>

⁴⁶ Vendimi për shumën dhe mënyrën e llogaritjes së tarifave të ujit dhe kriteret dhe mënyrën e përcaktimit, “Odluka o visini i načinu obračunavanja vodnih naknada i kriterijumima i načinu utvrđivanja” <http://www.upravazavode.gov.me/biblioteka/odluke>

- përdorimin e ujit,
- mbrojtjen e ujërave nga ndotja, dhe
- materialin e nxjerrë nga rrjedha ujore.

Ngarkesa (tarifa) e përdorimit të ujit

Ngarkesa e shfrytëzimit të ujit deri më tani është rregulluar me Ligjin për Ujërat e vitit 1996, ngarkesa ujore është shprehur në përqindje në raport me çmimin e shitjes së ujit për 1 m³. Ngarkesa për përdorimi i ujit për prodhimin e energjisë elektrike, në të dyja bazat para hyrjes në fuqi Ligji për Ujin nga viti 1996 është rregulluar me Ligjin për Energjinë. Vendimi përcakton shumën e taksës për shfrytëzimin e ujit gjatë koncesioneve ngarkesat përcaktohen me rregullore të veçanta. Ngarkesa është e ndryshme dhe përcaktohet në varësi nga qëllimi i përdorimit të ujit. Ngarkesa ujore paguhet për 1 m³ të të dhënave të prekura, të përdorura, ujë të derdhur ose të holluar, për 1 litër ujë të ambalazhuar ose të mbushur, për 1 kg peshk të prodhuar, krustaceve, butakëve dhe të tjerëve. ushqim deti, ose sasia e energjisë së prodhuar në prag termocentralet, termocentralet ose sipërfaqen e akumulimit të hidrocentraleve. Akumulimi i hidrokarbureve llogaritet sipas volumit të akumulimit të ujit ose pjesës së tij të përcaktuar nga dokumentacioni teknik, nën të cilin është jashtëzakonisht e favorshme natyrore kushtet përfshijnë kushtet hidrogeologjike të terrenit, të cilat mundësojnë formimin akumulimi i ujit.

Ngarkesa (tarifa) për mbrojtjen e ujërave nga ndotja

Ngarkesa për mbrojtjen e ujërave nga ndotja deri më tani është rregulluar me Vendimin mbi kriteret dhe mënyra e pagesës së ngarkesave për mbrojtjen e ndotjes së ujit, kompezimi për të nxjerrë materiale nga rrjedhat ujore dhe ngarkesat për shfrytëzimin e objekteve të menaxhimit të ujit ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Malit të Zi", nr. 15/96 dhe 35/98), i cili përcaktonte se ngarkesa është llogaritur në 1 m³ lëshuar ujërave të zeza. Vendimi ka përcaktuar ngarkesat për mbrojtjen e ujërave nga ndotja. Baza për përcaktimin e ngarkesës së ndotjes për ujërat ndotëse të çojë marrësit ose të dëmtojë cilësinë e tyre dhe kushtet e përdorimit në pajtim me Ligjin mbi financimi i menaxhimit të ujit është sasia e ujërave të zeza të shkarkuar dhe shkalla e saj.

Kriteret për përcaktimin e shkallës së ndotjes së ujit përcaktohen në Vendim dhe me një metodë për llogaritjen e kompezimit për ndotësit e ujit nuk kryejnë matjet e përshtuara të

cilësisë së ujërave të zeza në varësi të ndikimit të aktivitetit tatimpaguesit për ndotjen e ujit të marrësit.

Për prodhimin ose importimin e plehrave minerale, produkteve kimike për mbrojtjen e bimëve dhe Detergjentët e bazuar në fosfat, ngarkesa llogaritet për 1 kg mallra të prodhuara ose të importuara, për menaxhimin e porteve për 1t ngarkesë, si dhe për menaxhimin e marinave sipas numrit të vendeve në varësia nga lloji i anijes. Në pajtim me Ligjin për Ujërat ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Malit të Zi", Nr. 27/07), kompezimi për mbrojtjen e ujit nga ndotja nga porti dhe marina i referohet ndotjes së ujit bregdetare nga toka, e cila ka origjinën nga magazinimi dhe transbordimi i mallrave, magazinimit dhe furnizimin e anijeve me vajra minerale dhe largimin e ujërave të ndotura, të naftës dhe të tjerëve çështje nga anijet, në dallim nga ngarkesat e paguar sipas rregullave të zones çështjet detare dhe lidhet me ndotjen e detit nga anijet dhe anijet e tjera.

Ngarkesa për materialin e nxjerrë nga rrjedha e ujit

Ngarkesa (tarifa) për materialin e nxjerrë nga rrjedhat ujore është rregulluar me vendimet e lartepërmendura mbi kriteret, shumën dhe mënyrën e pagesës së kompezimit për mbrojtjen e ndotjes së ujit, kompezimi për materialet e nxjerra nga rrjedhat e ujit dhe ngarkesat për përdorimin e objekteve të menaxhimit të ujit.

Vendimi përcakton shumën e kompezimit për materialin e nxjerrë nga rrjedha ujore. Ngarkesat paguhet për 1 m³ të nxjerrë rërë, zhavorr, gur ose material tjetër nga luginat e rrjedhave ujore, zburimet, luginat e braktitura dhe nga brigjet e rrjedhave ujore natyrore, natyrore dhe rezervuarët artificiale dhe zonat e rrezikuara nga erozioni.

Neni 11 i këtij vendimi përcakton që shuma e garkesave të ujit do të korrigjohet me rritjen e çmimit në nivel vjetor, në të njëjtën përqindje, sipas të dhënave të organit administrativ të autoritetit kompetent për statistika.

Për shkak të urgjencës, ky vendim u zbatua, që nga dita e zbatimit të Ligjit për financimi i menaxhimit të ujërave, Vendimi mbi kriteret, lartësinë dhe metodën ka pushuar së qeni i vlefshëm pagesa e kompezimit për ndotjen e ujit nga ndotja, kompezimi për materialet e nxjerra nga rrjedhat e ujit dhe ngarkesat për përdorimin e objekteve të menaxhimit të ujit.

Për zbatimin e vendimit nuk është e nevojshme të sigurohen fonde nga Buxheti I Malit të Zi, por arkëtimi i këtyre pagesave nga ngarkesat ujore do të jenë të ardhura në buxhetin e Malit të Zi dhe buxhetet do të realizohen në njësi të vetëqeverisjes lokale.

Pajtueshmëria me legjislacionin evropian dhe ndërkombëtarët e konfirmuar Konventat. Vendimi është në përputhje me Direktivën 2000/60 / EC për krijimin e një kornize për veprim Politikat Komunitare të Ujërave (Direktiva Kuadër e BE-së për Ujëra). Neni 9 i Direktivës Kornizë të BE-së për Ujë parashikon politikat e çmimit të ujit ofrojnë stimuj adekuat për përdoruesit e ujit për të përdorur në mënyrë racionale burimet ujore dhe duke kontribuar kështu në objektivat mjedisore, në përputhje me parimin "ndotësi paguan".

Mali i Zi është më afër Kosovës dhe Shqipërisë sa i takon të ardhurave mesatare vjetore të garkesave ujore (Tabela 6). Ky vend i rajonit 500 mijë \$ i inkason mesatarisht në vit nga ngarkesa (tarifa) e shfrytëzimit të ujit. Rreth 167 mijë nga pagesa e mbrojtjes së ujit dhe rreth 267 mijë \$ nga inertet. Në përgjithsi mesatarja e të hyrave nga ngarkesat e tri kategorive, në Mal të Zi, është 311 mijë euro në vit. Kjo vlerë arrin në 2.42 % të mesatares së të ardhurave të rajonit. \$. Të dhënat për të ardhurat u referohen databazës nga OECD.⁴⁷

Tabela 6. Të ardhurat nga pagesat e ujit në Mal të Zi dhe krahasimi me mesataren e rajonit

Te ardhurat mesatare vjetore ne Mal te zi nga tarifat e ujit					Shteti	Te ardhurat mesatare vjetore nga tarifat e ujit [\$]
Vitet	Tarifa e perdorimit te ujit [\$]	Tarifa e mbrojtjes se ujit [\$]	Pagesa per nxjerrjen e inerteve [\$]	Total / mesatare [\$]		
1	200,000.00	100,000.00	400,000.00		Kosova	34,808.78
2	400,000.00	100,000.00	200,000.00		Shqiperia	1,600,000.00
3	900,000.00	300,000.00	200,000.00		Serbia	10,966,666.67
	500,000.00	166,666.67	266,666.67	311,111.11	Kroacia	22,395,833.33
					Slllovia	29,296,710.53
					Mesatarja ne rajon	12,858,803.86
					%	2.42

Burimi: Nga raportimet e shteteve ne databazen e OECD

4. Dallimet e vendeve të rajonit sipas të ardhurave vjetore nga ngarkesat e ujit

Dallimet e vendeve të rajonit sipas të ardhurave vjetore nga ngarkesat e ujit janë kryesisht nga ngarkesat e përdorimit të ujit, mbrojtjes së ujërave dhe nxjerrja e inerteve, varësisht nga politikat e vendeve të caktuara. Në tabelën 7 dhe grafikun nr.1 shihet se mesatarja e

⁴⁷OECD, Database on Policy Instruments for the Environment.

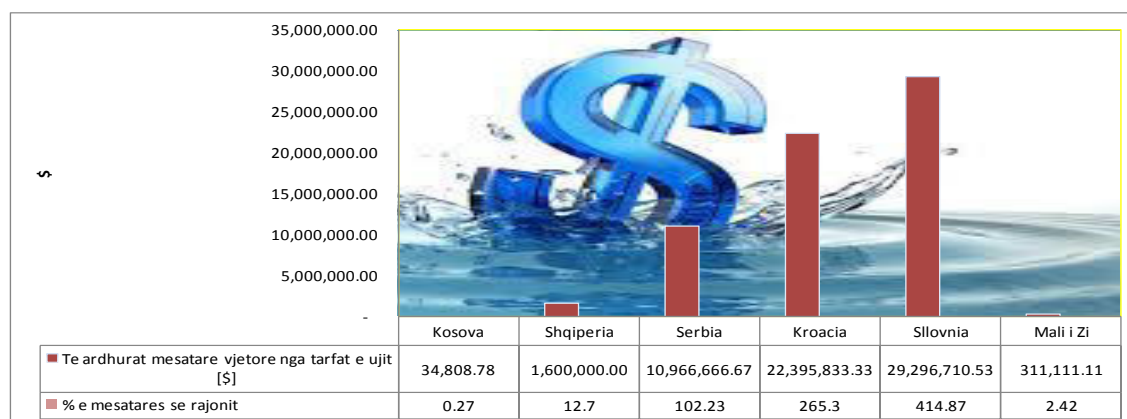
https://pinedatabase.oecd.org/AllInformation_Result.aspx?Key=da2887f4-83d3-499c-bb03-055ced9847fc&Keys=56dd5c20-a1e2-4f28-9b30-00f0654d552d&Ctry=45

të ardhurave në vendet e rajonit është 12,914,064.33 \$. Kosova nuk qëndron mirë sa i përket të hyrave nga ngarkesat e ujit (vetëm 34,808.78 \$ në vit, mesatarisht arrin t'i arkëtojë në buxhetin e shtetit, që i bie 0.27 % të të hyrave nga mesatarja e shteteve të rajonit. Vendi që prin në mbushjen e arkës së shtetit është Sllovenia me një mesatare vjetore prej 29,296,710.53 \$. As Kroacia nuk qëndron aq larg Sllovenisë që është me mesatare vjetore prej 22,395,833.33 eurosh. Në vendin e tretë, shikuar në krahasimet e këtyre vendeve, është Serbia me 10,966,666.67 \$ vjetore mesatare dhe tri vendet e fundit janë: Shqipëria, Mali i Zi dhe Kosova e fundit.

Tabela 7. Të ardhurat mesatare vjetore dhe krahasimet e mesatares së rajonit

Vendi	Te ardhurat mesatare vjetore nga tarfat e ujit [\$]	% e mesatares se rajonit
Kosova	34,808.78	0.27
Shqipëria	1,600,000.00	12.7
Serbia	10,966,666.67	102.23
Kroacia	22,395,833.33	265.3
Sllovenia	29,296,710.53	414.87
Mali i Zi	311,111.11	2.42

Grafiku 1: Të ardhurat mesatare vjetore dhe krahasimet e mesatares së rajonit

5. Struktura e ngarkesave (tarifave) mesatare të ujit në rajon

Në shtetet e rajonit, në tabelat e mëposhtme mund të shohim çfarë garkesa për shfrytëzimin e ujit dhe mbrojtjen e ujit aplikojnë shtetet⁴⁸ si: Kosova, Shqipëria, Maqedonia, Serbia, Bosnja, Kroacia, Sllovenia dhe Mali i Zi.⁴⁹

⁴⁸ Rregulloret/vendimet/dekretet e secilit shtet veç e veç.

⁴⁹ Lartësia e pagesave në vendet e rajonit KNMU

6. Ngarkesat e përdorimit/shfrytëzimit të ujit në rajon

Nga Tabela 8 dhe Grafikoni 2 shihet se Kosova i ka pothuajse të gjitha ngarkesat ujore më të ulta krahasuar me rajonin. Në ngarkesën e përdorimit të ujit Kroacia prinë në lartësin e pagesës për shfrytëzimin e ujit. Ndërsa në lartësinë e pagesës më të ulët është Kosova e pasur nga Sërbia. Sa i përket ngarkesës (tarifës) së ambalazhimit të ujit (shih Grafikonin 3), vendet me ngarkesë më të ulët se Kosova (1.00 EURO/m³) janë Shqipëria (0.068 EURO/m³) dhe Sllovenia (0.092 EURO/m³). Përderisa Sërbija ka ngarkesën më të lartë të ambalazhimit të ujit ambalazhimit në rajon (10.00 EURO/m³). Sa i përket ngarkesave ujore tjera (shih Tabelen 8.) është vështirë të krahasohem doke qenë se vendet në rajon përdonin njësi të ndryshme të matjes (Për hektar, m², përqindje, kilogram etj). Maqedonia veqohet sepse të ngarkesat ujore i ka të kalkuruara ne përqindje.

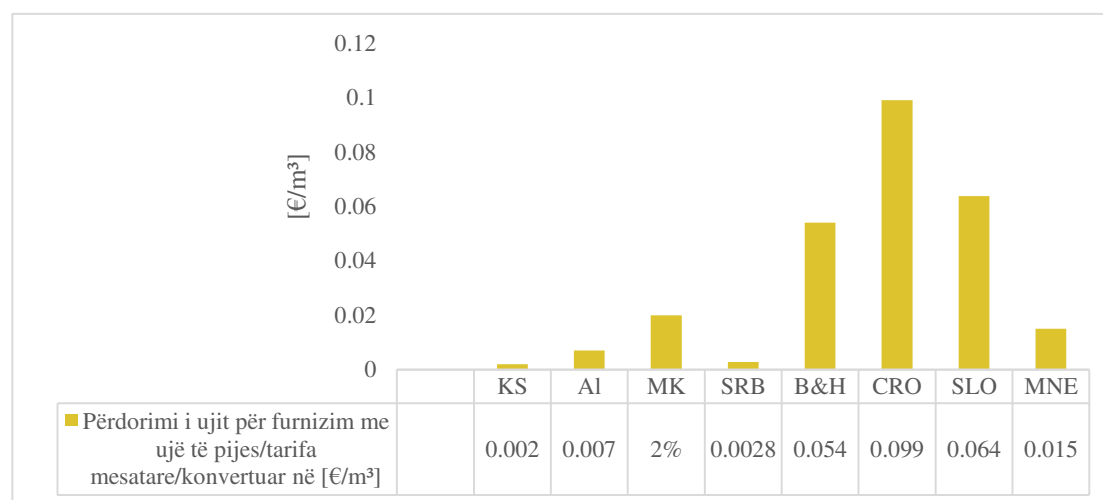
Tabela 8: Ngarkesat e shfrytëzimit (përdorimin) te ujit

VENDI	VENDI	Përdorimi i ujit për furnizim me ujë të pijes/tarifa mesatare/konvertuar në [€/m ³]	Përdorimi i ujit për ambalazhim te ujit natyral dhe mineral/tarifa mesatare/konvertuar në [€/m ³]	Përdorimi i ujit për ujitje/tarifa mesatare/konvertuar në [ha/€/m ³ & m ²]	Perdorimi i ujit per kultivim peshku/tarifa mesatare/konvertuar në [€/m ³ /kg]	Perdorimi i ujit per prodhimin e energjise hidro dhe termo/tarifa mesatare/konvertuar në Euro / % e çmimit të shitur
Kosova	KS	0.002	1	5.83	0.03	2.1
Shqipëria	Al	0.007	0.068	3.17	0.012	1.66
Maqedonia**	MK	2%	0.50%	2%	3%	0.75
Serbia	SRB	0.0028	10	5.75	0.00019	2.3
Bosna	B&H	0.054	1.08	0	0	0
Kroacia	CRO	0.099		67.47	0	6.25
Sllovenia*	SLO	0.064	0.092	0.068	0.001	0.007
Mali i Zi	MNE	0.015	3	0.004	0.005	0.0006

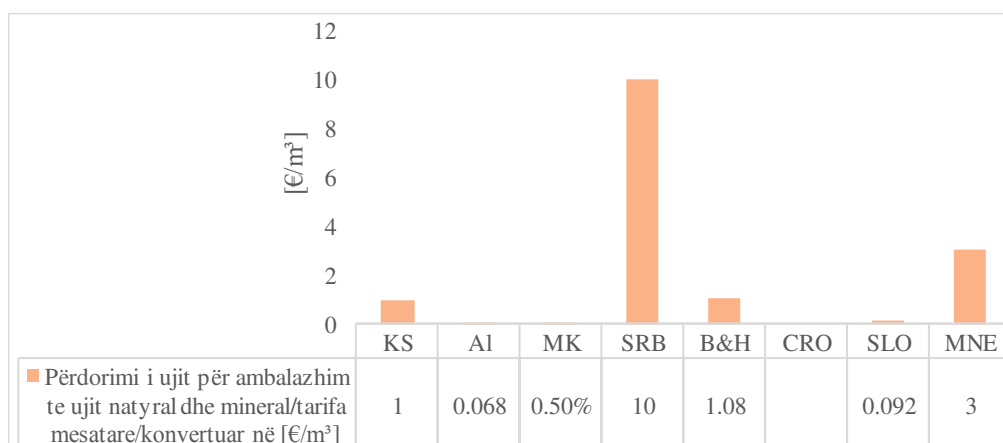
* Sllovenia ngarkesën për përdorimin e ujit për ujitje e llogarit me njësinë metër kub [m³]

** Maqedonia këtë ngarkesë e llogaritë në përqindje [%]

Grafiku 2: Ngarkesat për përdorimin e ujit për ujë të pijshëm

Grafiku 3: Ngarkesat për përdorimin e ujit për ambalzhim të ujit natyral dhe mineral

7. Ngarkesat e mbrojtjes së ujit në rajon

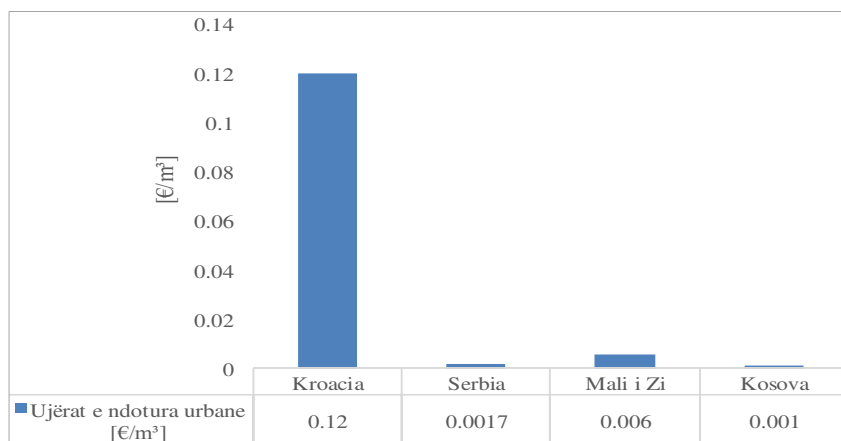
Nga tabela 9 dhe Grafiku 4 shihet se ngarkesat për ujërat e ndotura urbane në vendet si: Kroacia, Serbia, Mali i Zi dhe Kosova, luhaten në kufijtë: vlera minimale është 0.001 Euro për metër kub [€/m³], vlera maksimale 0.12 [€/m³], ndërsa vlera është mesatare 0.03 [€/m³].

Pra, vërehet se të të gjitha vendet e marra në konsideratë gjatë këtij studimi tregojnë se kanë ngrkesa (tarifa) më të larta se sa ato në territorin e Republikës së Kosovë.

Tabela 9. Ngarkesat për ujërat e ndotura (zeza) në vendet e rajonit

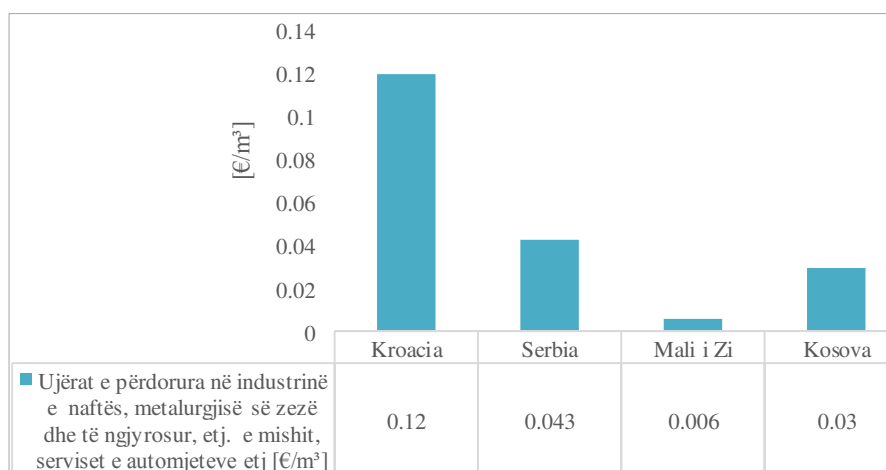
Shteti	Ujërat e ndotura urbane [€/m³]	Ujërat e përdorura në industrinë e naftës, metalurgjisë së zeze dhe të ngjyrosur, etj. e mishit, serviset e automjeteve etj [€/m³]	Ujërat e përdorura në industritë tjera [€/m³]	Per nxjerrjen e inerteve [€/m³]	Per procesin e ftohjes [€/m³]
Slllovenia					
Kroacia	0.12	0.12	0.12		0.0012
Serbia	0.0017	0.043	0.024	0.49	
B&H			1.02	0.75	
Mali i Zi	0.006	0.006	0.006	2.75	
Kosova	0.001	0.03	0.02	1.5	

Grafiku 4: Ngarkesat për ujërat e ndotura urbane sipas vendeve të rajonit

Nga Grafiku 5, shihet se ngarkesat për ujërat e ndotura të cilat shkarkohen pas procesit të përdorimit në industrinë e naftës, metalurgjisë së zezë dhe të ngjyrosur, etj., mishit, serviset e automjeteve etj., në vendet si: Kroacia, Serbia, Mali i Zi dhe Kosova, luhaten në kufijtë: vlera minimale është 0.006 Euro për metër kub [€/m³], vlera maksimale 0.12 [€/m³], ndërsa vlera është mesatare 0.050 [€/m³]. Pra, nga fig.x. vërehet se në Republikën e Kosovës kjo ngarkesë tarifore është me e vogël (ulët) se sa në Kroaci dhe Serbi, ndërsa është më e lartë se në Mal të Zi.

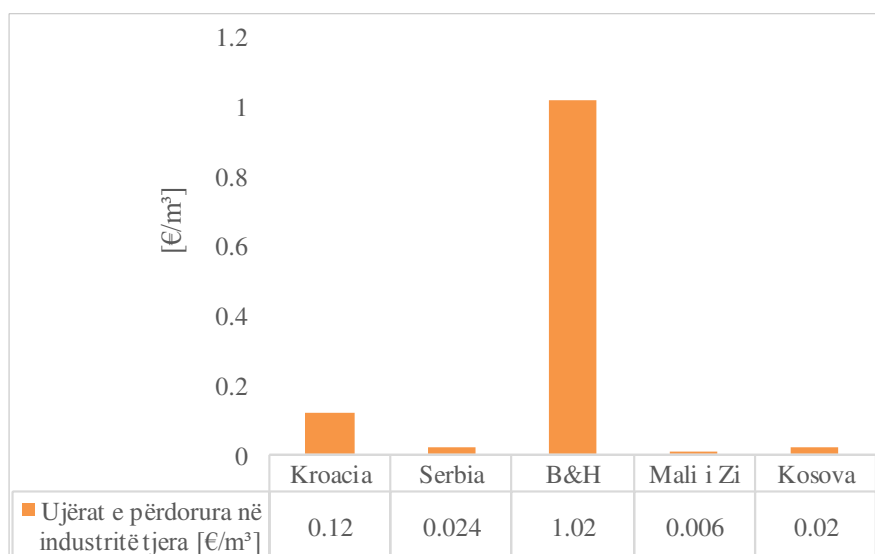
Grafiku 5: Ngarkesat për ujërat e përdorura në industri

Nga Grafiku 6, shihet se ngarkesat për ujërat e ndotura të cilat shkarkohen nga industritë e tjera në vendet si: Kroacia, Serbia, Bosna dhe Hercegovina, Mali i Zi dhe Kosova, luhaten në kufijtë: vlera minimale është 0.006 Euro për metër kub [€/m³], vlera maksimale 1.02 [€/m³], ndërsa vlera është mesatare 0.23 [€/m³]. Pra, vërehet se në Republikën e Kosovës

kjo ngarkesë është me e vogël (ulët) se sa në Kroaci, Serbi, Bosne dhe Hercegovinë, ndërsa është më e lartë se në Mal të Zi.

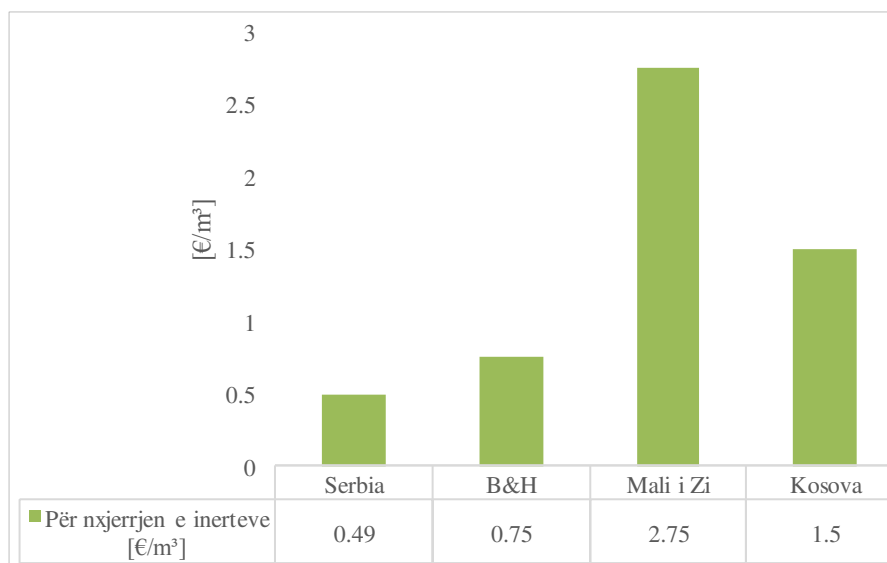
Grafiku 6: Ngarkesat për ujërat e përdorura në industritë e tjera

Nga Grafiku 7, shihet se ngarkesat për nxjerrjen e inerteve (rërë, zhavorr, dhe, gurë etj.) në vendet si: Serbia, Bosna dhe Hercegovina, Mali i Zi dhe Kosova, luhaten në kufijtë: vlera minimale është 0.49 Euro për metër kub [€/m³], vlera maksimale 2.75 [€/m³], ndërsa vlera është mesatare 1.37 [€/m³]. Pra, vërehet se në Republikën e Kosovës kjo ngarkesë është me e madhe (lartë) se sa në Serbi dhe Bosne dhe Hercegovinë, ndërsa është më e vogël (ulët) se në Mal të Zi. Prandaj, mund të themi se marrë në përgjithësi rrjetin hidrografik, si dhe mundësin për formimin e depozitave të formacioneve aluviale në shtretër dhe birigjet e lumenjve, vlersohet se kjo ngarkesë është e pranueshme për të bërit biznes në Republikën e Kosovës.

Grafiku 7: Ngarkesat për nxjerrjen e inerteve

Sa i takon ngarkesës ujore i cili përdoret në procesin e ftohjes bazuar në të gjeturat gjatë këtij hulumtimi rezulton se vetem shteti Kroat e ka të rregulluar këtë ngarkesë (tarifë) e cila është 0.0012 [€/m³], ndërsa vendet tjera të marra në konsiderat gjatë hartimit të këtij raporti hulumtuese nuk e kanë të rregulluar.

V. KAPITULLI III

8. Përlllogaritja / Analiza e ngarkesave për përdorimin e ujit, mbrojtjen e ujit dhe nxjerrjen e materialeve inerte

8.1. Kategorizimi dhe klasifikimi i ngarkesave ujore në rajon

Pas krahasimit të lartësisë së pagesave të ujit nëpër vendet e rajonit dhe dallimeve tarifore (ngarkesave ujore) për kategoritë e instrumenteve ekonomike ujore të përcaktuara me legjislacionet në fuqi dhe hartimit të politikave shtetërore, edhe Kosova sikur vendet tjera duhet të harton një mekanizëm funksional dhe institucional të sistemit të pagesave të ujit. Vendet e rajonit të cilat janë analizuar janë : Shqipëria, Maqedonia, Serbia, Bosna, Kroacia, Sllovenia dhe Mali i zi. Të hyrat nga pagesat e ujit të gjitha këto vende i kanë të kategorizuara në 3 grupe, prej të cilave janë të strukturuar sipas specifikave të bazuara në politikat dhe ligjet e vendeve të caktuara.⁵⁰

Përveç të drejtës ujore që procedohet përmes koncesionit, kategoritë kryesore të ngarkesave ujore me të cilat veçohen të gjitha vendet e rajonit janë :

- Ngarkesat për përdorimin e ujit
- Ngarkesat për mbrojtjen e ujit dhe
- Ngarkesat për nxjerrjen e materialeve inerte

8.2. Ngarkesat për përdorimin e ujit

Në parim, ngarkesa për përdorimin e ujit është uji i cili merret nga burimet e ndryshme dhe shfrytëzohet për destinime të caktuara si:

- Furnizim publik,
- Për nevoja teknologjike,
- Ambalazhim i ujit netyral dhe mineral si dhe pijeve alkoolike dhe joalkoolike
- Ujitje të tokave
- Kultivim të peshkut dhe llojeve të tjera të ujit
- Prodhim të hidro dhe termo energjisë
- Të tjera

⁵⁰ OECD, Database on Policy Instruments for the Environment.
https://pinedatabase.oecd.org/All_Information.aspx?Keys=56dd5c20-a1e2-4f28-9b30-00f0654d552d&Ctry=45

8.3. Ngarkesa për mbrojtjen e ujit

Ngarkesa (tarifa) për mbrojtjen e ujit nënklasifikohet në:

- Ujërat e përdorura në procesin tekniko-teknologjik për përpunimin dhe qarkullimin e naftës dhe derivateve të naftës,
- metalurgjisë së zezë,
- metalurgjisë së ngjyrosur,
- industrisë së tekstilit,
- industrisë së letrës,
- lëkurës, fermave,
- thertoreve dhe industrisë së mishit,
- serviseve të automjeteve dhe makinave
- Ujërat nga Industritë tjera të pacekura më lart
- Ujërat urbane të cilat mblidhen në sistemet e kanalizimit
- Ujërat për ftohje në termocentralet me sistem të hapur të ftohjes
- Të tjera

8.4. Ngarkesa për nxjerrjen e materjaleve inerte

Ngarkesa (tarifa) për nxjerrjen e materjaleve inerte ndahet në :

- Ngarkesën për nxjerrjen e gurëve, rëres dhe zhavorrit nga shtretërit dhe brigjet e lumenjve të cilat nuk përmbajnë substanca të tjera të dobishme
- Ngarkesën për nxjerrjen e gurëve rërës dhe zhavorrit nga tokat e degraduara
- Ngarkesa tjera për nxjerrjen e materialeve inerte

9. Analiza e treguesve/parametrave ekonomik dhe mjedisor të vendeve të rajonit dhe krahasimi i tyre

Treguesit të cilët janë marrë objekt hulumtimi në analizë janë:

- Treguesit / parametrat ekonomik të vendeve (popullsia, sipërfaqja, të ardhurat bruto dhe neto, GDP nominale dhe PPP në total, GDP nominale dhe PPP për kokë banori etj)
- Treguesit / parametrat mjedisor (disponueshmeria mesatare e ujit për kokë banori në vit, trifat e ujesjellesve dhe kanalizimeve, përqindja e ujit etj)

Tabela 10: Parametrat ekonomikë dhe mjedisorë në rajon

VENDI	Nr. Banorëve	S [km ²]	Valuta	GDP (PPP) Totale në [Bilion]	GDP (PPP) për Capita [S]	GDP (Nominal) Total [\$/ Bilion]	GDP (Nominal) për Capita [S]	Uji [%]	Tarifat e ujësjellësit [m ³ /S]	Tarifat e kanalizimit [m ³ /S]	Paga mesatare bruto [€]	Paga mesatare neto [€]	Sasia e ujit ne dispozicion/km ³ / vit/per capita
Kosova	1,907,592	10,908	Euro	22.41	12003	7.73	4140	1.0	0.46	0.1	519	457	1.6
Shqipëria	2,893,005	28,748	Leku	38.154	13274	15.289	5319	4.7	0.47	0.16	408	375	43
Maqedonia	2,103,721	25,713	Denari	33.196	15977	12.292	5916	1.9	0.57	0.52	422	372	6.4
Serbia	7,040,272	77,474	Dinari	112.475	16063	42.378	6052		0.61	0.26	516	374	162.2
Bosna	3,856,181	51,129	Marka konv.	45.858	13442	18.56	4836	1.4	0.75	0.23	669	428	37.5
Kroacia	4,154,200	56,594	Kuna	106.548	25807	61.056	14788	1.09	1.74	0.66	0	0	105.2
Sllovenia	2,066,880	20,273	Euro	75.604	36566	56.933	27535	0.7	1.2	1.53	0	0	31.9
Mali i Zi	642,550	13,812	Euro	11.381	18261	4.02	6424	2.6	1.01	0.52	751	499	

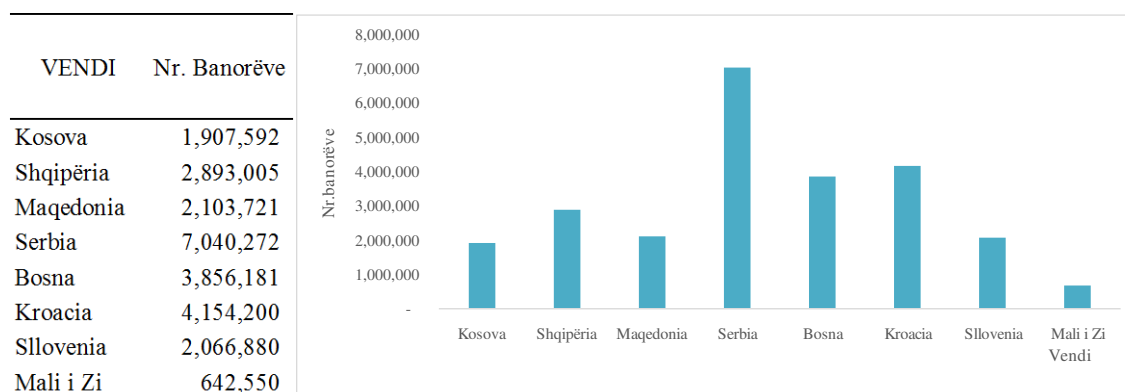
Burimi: IMF, WM, OEDD, ASK dhe IBNET

(<https://tariffs.ibnet.org/sites/IBNET/VisualSearch?weight=0&ServiceId=3&YearId=0&perPage=50>)

9.1. Popullsia

Treguesi i popullsisë apo numrit të banorëve në rajon dhe krahasueshmëria mes vendeve të rajonit tregon se mesatarja e popullsisë në rajon është 3,083,050 banorë. Shteti me numër më të vogël të popullsisë është Mali i Zi, pastaj është Kosova dhe shteti me numrin më të madh të banorëve është Serbia dhe e dyta radhitet Kroacia.

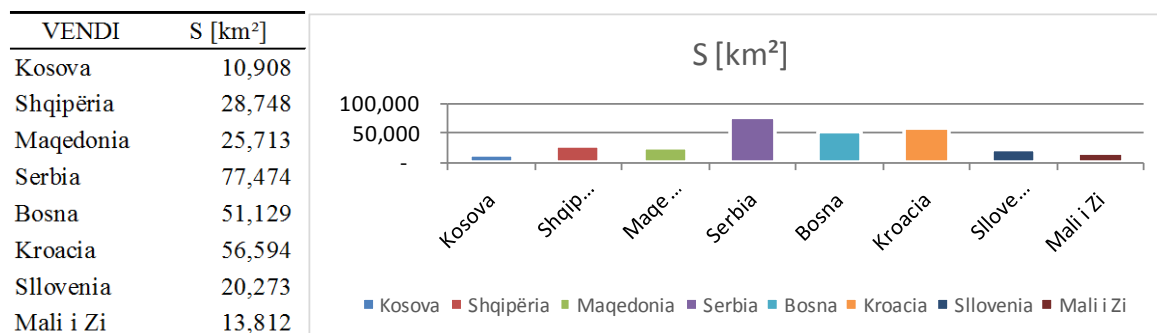
Tabela 11: Popullsia e vendeve te rajonit

9.2. Siperfaqja

Sa I përket sipërfaqes, në 8 vendet e rajonit, vendi me sipërfaqe më të madhe përsëri është Sërbia dhe më pas radhitet Kroacia. Ndërsa vendi me sipërfaqe më të vogël është Kosova dhe Mali i Zi. Mesatarja e sipërfaqes në rajon është 35,581 km².

Tabela 12: Sipërfaqja e vendeve te rajonit

9.3. GDP nominal dhe PPP në total dhe për capita

GDP (Gross Domestic Product/Produkti i Brendshëm Bruto) është vlera e përgjithshme e tregut të të gjitha mallrave dhe shërbimeve përfundimtare të prodhuara në një vend në një periudhë të caktuar. Secili vend i raporton të dhënat e veta në monedhën e vet. Për të krahasuar të dhënat, statistikatat e secilit vend duhet të konvertohen në një monedhë të përbashkët. Dy metodat më të zakonshme për të kthyer GDP-në në një monedhë të përbashkët janë pariteti nominal dhe fuqia blerëse (PPP).

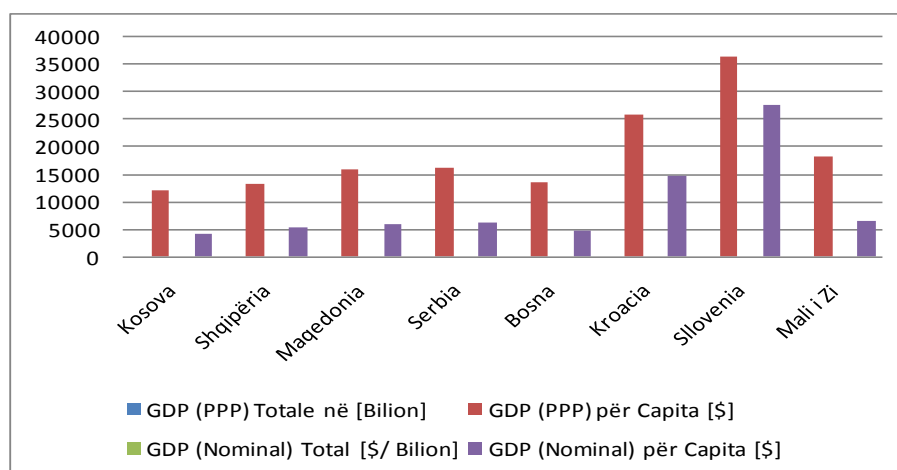
Vlerësimet nominale të GDP-së përdoren zakonisht për të përcaktuar gjendjen ekonomike të një vendi apo rajoni të tërë dhe për të bërë krahasime ndërkombëtare. Është koncepti origjinal i PBB-së. Në metodën nominale, kurset e këmbimit të tregut përdoren për konvertim. Nuk merr parasysh dallimet në koston e jetesës në vende të ndryshme. Lulahatjet në kurset e këmbimit të monedhës së vendit mund të ndryshojnë renditjen e një vendi nga një vit në tjetrin, edhe pse shpesh nuk bëjnë pak ose aspak ndryshim në standardin e jetesës së popullsisë së saj.

Për nevojat e këtij raporti dhe me qëllim të përcaktimit të ngarkesave ujore në Kosovë, është analizuar raporti në mes të indikatorëve ekonomik dhe instrumenteve ekonomike mjedisore/ujore. GDP (PPP) totale në Miliardë dhe Per Capita dhe GDP (Nominal) në Miliardë dhe Per Capita të paraqitura në tabelë nr. 13 dhe Grafiku nr. 8 pasqyrojnë dallimet në mes të 8 vendeve të rajonit. Kosova në të gjitha rastet është e fundit apo e parafundit pas malit të zi (tek GDP (PPP) totale dhe the GDP (Nominale). Në të gjitha rastet GDP e Kosovës është nën 50% të mesatares së rajonit përveç tek GDP Per Capita të PPP. Mesatarja e 4 llojeve të GDP në Kosovë, krahasuar me mesataren e rajonit është 44.04 %.

Tabela 13: GDP në total dhe Per Capita – Nominale dhe PPP (Krahasimi me mesataren e rajonit)

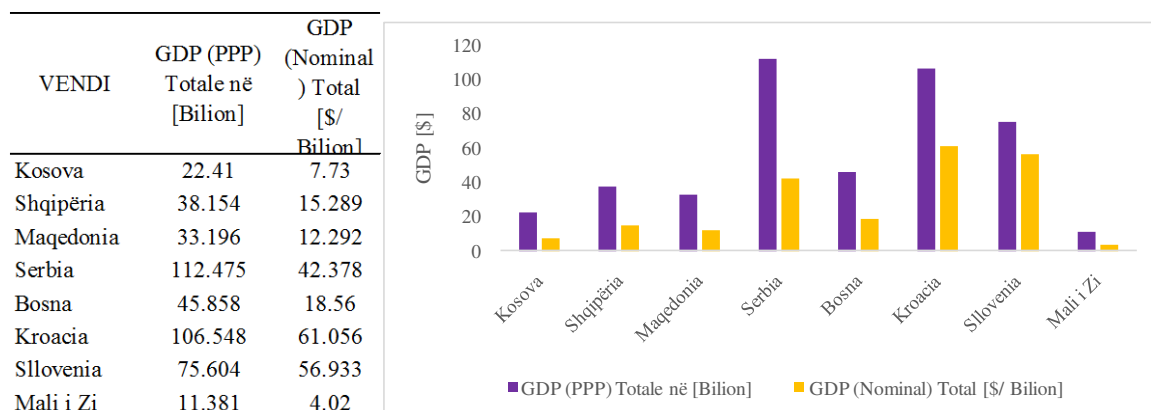
VENDI	GDP (PPP) Totale në [\$/Bilion]	GDP (PPP) Per Capita [\$]	GDP (Nominal) Total [\$/ Bilion]	GDP (Nominal) Per Capita [\$]
Kosova	22.41	12003	7.73	4140
Shqipëria	38.154	13274	15.289	5319
Maqedonia	33.196	15977	12.292	5916
Serbia	112.475	16063	42.378	6052
Bosna	45.858	13442	18.56	4836
Kroacia	106.548	25807	61.056	14788
Sllovenia	75.604	36566	56.933	27535
Mali i Zi	11.381	18261	4.02	6424
Mesatarja	55.70	18924.13	27.28	9376.25
Kosova ne mesatare te rajonit ne perqindje	40.23	63.43	28.33	44.15

Grafiku 8: GDP në total dhe Per Capita – Nominale dhe PPP

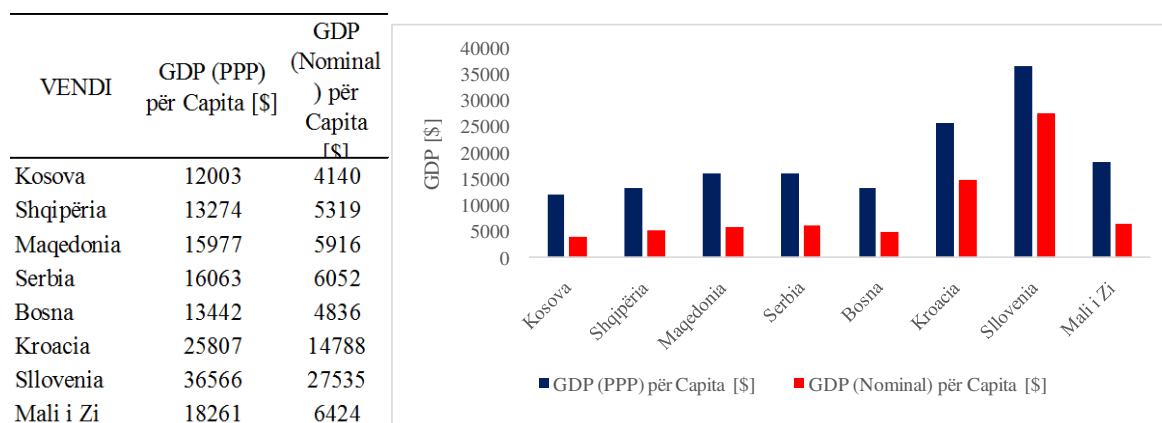
Në rastin e krahasimit të GDP (PPP) dhe GDP (Nominale) totale në tabelle dhe grafik shohim se Kosova qëndron menjëherë pas Malit të Zi me një GDP totale të PPP prej 22.41 Bilion \$ dhe GDP Nominale totale prej 7.73 Bilion \$. GDP (PPP) më të lartë në rajon e ka Serbia me 112.475 Bilion \$ dhe GDP (nominale) totale më të lartë e ka Kroacia prej 61.056 Bilion \$. Me GDP (PPP) totale më të ulët radhitet e fundit Mali I Zi prej 11.381 Bilion \$ dhe me GDP (nominale) totale më të ulët është gjithashtu Mali I zi me vetëm 4.02 Bilion \$. Mesatarja e GDP (PPP) totale në rajon është 55.703 bilion \$ dhe mesatarja e GDP (nominale) totale në rajon është 27.28 Bilion \$.

Tabela 20: GDP në total – PPP dhe Nominale

Krahasimi i GDP (PPP) dhe GDP (Nominale) Per Capita në tabelle dhe grafik shohim se Kosova e fundit me një GDP Per Capita të PPP prej 12,003 \$ dhe GDP Nominale Per Capita prej 4,140 \$. GDP (PPP) Per Capita më të lartë në rajon e ka Sllovenia me 36,566 \$ dhe GDP (nominale) Per Capita më të lartë e ka gjithashtu Sllovenia me 27,535 \$. Me GDP (PPP) Per Capita dhe me GDP (nominale) Per Capita më të ulët është Kosova. Mesatarja e GDP (PPP) Per Capita në rajon është 18,924.13 \$ dhe mesatarja e GDP (nominale) Per Capita në rajon është 9,376.25 \$.

Tabela 14: GDP Per Capita – PPP dhe Nominale

9.4. Ngarkesat e ujësjellesit dhe kanalizimit Ngarkesat e Shërbimit

Bazuar në Ligin Nr. 05/L – 042, ARRU përcakton tarifën e shërbimit për ofruesit e shërbimeve, duke siguruar që tarifën të jenë të drejta, të arsyeshme dhe të mundësojnë qëndrueshmërinë financiare të ofruesve të shërbimeve.

ARRU cakton tarifa për:

- Shërbimet e ujësjellësit dhe të ujërave të ndotura
- Shërbimet e furnizimit të ujit të pa-trajtuar me shumicë
- Tarifa të ujit të trajtuar me shumicë.⁵¹

Tarifa përcaktohet nga kërkesa për të ardhura pjesëtuar me vëllimin e ujit të shitur (përshtatur për efikasitetin në arkëtimin e të ardhurave). Kërkesa për të ardhura është e përbërë nga tri komponente kryesore: (1) Shpenzimet operative; (2) Mirëmbajtja kapitale dhe (3) Kthimi në Bazën Rregullatore të Aseteve.

Proceset Tarifore

Para vitit 2009 ngarkesat për furnizimit me ujë dhe ngarkesat për ujëra të ndotura përcaktoheshin çdo vit mbi bazën e të dhënave historike financiare, e që përdreshin si përcaktues kryesor i nevojave financiare për vitin pasues.⁵²

Në vitin 2008 ARRU fillon procesin e parë të shqyrtimit 3 vjeçar të tarifave (2009-2011), i cili bazohej në projeksione larg-pamëse të shpenzimeve, investimeve kapitale dhe lejimit për kthim në kapital të mjaftueshëm për të tërhequr investitorët në sektor. Ngarkesat ujore ishin vendosur paraprakisht mbi nivelet e çmimeve të vitit bazë (2008) për tre vitet e periudhës së shqyrtimit.⁵³

Në vitin 2011 ARRU përmirëson procesin tarifor 2012-2014, duke zhvilluar një Biznes Plan Rregullator i cili ishte më i lehtë për t'u përdorur, si dhe është përmirësuar baza e raportimit të të dhënave. Proceset tarifore të radhës janë vazhdimësi e metodologjisë tarifore të viteve 2012-2014, ku janë bërë modifikime të nevojshme në BPRR dhe në formatin e raportimit.

Krahasueshmëria e tarifave të ujit dhe kanalizimit në rajon

⁵¹ Autoriteti Rregullator për Shërbimet e Ujit (ARRU), Tarifat e Shërbimit, <http://www.arru-rks.org/ngarkesat/318/ngarkesat-e-sherbimit/318>

⁵² Autoriteti Rregullator për Shërbimet e Ujit (ARRU), Proceset Tarifore, <http://www.arru-rks.org/al/ngarkesat/465/procesi-tarifor/465>

⁵³ Autoriteti Rregullator për Shërbimet e Ujit (ARRU), Proceset Tarifore, <http://www.arru-rks.org/al/ngarkesat/465/procesi-tarifor/465>

Rrjeti Ndërkombëtar i Benchmarking për Shërbimet e Ujit dhe Kanalizimeve (IBNET) është qasja e drejtpërdrejtë në bazën më të madhe të të dhënave botërore të të dhënave të performancës së tarifave të ujit dhe kanalizimeve.⁵⁴

Me tarifatat të cilat ngarkohen konsumatorët përmes sistemeve të ujësjellësit dhe kanalizimit të vendeve të rajonit nga tabela dhe grafiku nr. 15 shihet se Kosova ka tarifën më të ulët në rajon për të dyja llojet (uje dhe kanalizim). Mesatarja e tarifës së ujësjellësit në rajon është 0.85 m³/€ ndërsa për kanalizim mesatarja është 0.50 m³/€. Në Kosovë tarifa e ujësjellësit të cilën paguajnë konsumatorët për 1 m³ është 0.46€ që është 54.04% e çmimit mesatar të mësatares së rajonit. Ndërsa tarifa e kanalizimit është vetëm 20.10% e çmimit të mesatares së rajonit. Në rajon sa I përket tarifës së ujësjellësit, shteti me tarifën më të lartë është Kroacia me 1.74 \$ për 1 m³ dhe shteti me tarifën më të lartë të kanalizimit është Sllovenia me 1.53 \$ për 1 m³.

Tabela 15: Ngarkesat e ujësjellësit dhe kanalizimit në vendet e rajonit

VENDI	Tarifat e ujësjellësit [m ³ /€]	Tarifat e kanalizimit [m ³ /€]
Kosova	0.46	0.1
Shqipëria	0.47	0.16
Maqedonia	0.57	0.52
Serbia	0.61	0.26
Bosna	0.75	0.23
Kroacia	1.74	0.66
Sllovenia	1.2	1.53
Mali i Zi	1.01	0.52

9.5. Paga mesatare në Kosovë dhe vendet e Rajonit

Pagat janë një ndër treguesit më të rëndësishëm për ta vlerësuar fuqinë blerëse. Derisa, për ta vlerësuar standardin jetësor të popullsisë së atij vendi/rajonit ndikojnë edhe faktorë të tjerë (kostot e ndryshëm të pagesave, si dhe çmimet e tregut).⁵⁵

Paga mesatare bruto dhe neto

Nga 6 shtetet e rajonit pagat bruto dhe neto mesatare variojnë nga 408 Euro Shqipëria deri në 751 euro Mali I zi për pagën bruto mesatare dhe nga 372 euro Maqedonia deri ne 499 euro Mali i zi për pagën neto. Në këtë krahasim, parametër i pagave mesatare nuk është

⁵⁴ Tariff Benchmarking, Tariff comparison based on a consumption of 15m³ per month. Average tariffs per country weighted by population, <https://tariffs.ib-net.org/sites/IBNET/VisualSearch?weight=0&ServiceId=3&Yearid=0&perPage=50>

⁵⁵ Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), Statistikat Sociale, Niveli i pagave në Kosovë 2012 – 2016, Faqe 13, <http://ask.rks-gov.net/media/3671/niveli-i-pagave-n%C3%AB-kosov%C3%AB-2012-2016-date-20112017-wfinal.pdf> (faqe 13).

prezantuar për Kroacinë dhe Slloveninë si dy vende tani më të BE-së. Paga mesatare e këtyre 6 vendeve të rajonit është 553.2 euro bruto paga dhe 409.6 euro neto paga. Kosova ka pagën mesatare bruto 6.18 % më të ulët se paga mesatare e rajonit ndërsa 11.57 % më të lartë se paga neto e mesatares së rajonit. Dmth sa I përket pagës mesatare bruto dhe neto, Kosova qëndron në korelacion me vendet e rajonit.

Tabela 16: Paga mesatare bruto dhe neto në vendet e rajonit

VENDI	Paga mesatare bruto [€]	Paga mesatare neto [€]
Kosova	519	457
Shqipëria	408	375
Maqedonia	422	372
Serbia	516	374
Bosna	669	428
Mali i Zi	751	499

9.6. Disponueshmëria e ujit në vendet e rajonit

Treguesi kryesor (Tabela 17) në analizën e krahasimit mes vendeve të rajonit është disponueshmëria mesatare afatgjatë e ujit për një vend në kilometra kub të reshjeve, ujit nëntoksorë dhe hyrjeve sipërfaqësore nga vendet përreth brenda 1 viti.⁵⁶

Tabela 17: Disponueshmëria mesatare e ujit në kilometra kub të reshjeve, ujit nëntoksorë , ujrat në hyrje dhe largimi i ujërave

Vendi	Reshjet (mm/vit)	TARWR Vëllimi 2005 (km ³ / vit)	Tarif Per Capita 2000 (m ³ / yr)	Tarif Per Capita 2005 (m ³ / vit)	Sipërfaqja e ujit% TARWR	Ujërat nëntoksorë TARWR	Ujërat në hyrje të TARWR	Largimi ³ ujërat% TARWR
KS	700	/	/	/	/	/	/	/
AL	1000	42	13306	13060	55%	15%	35%	0%
MKD	600	6	3 147	3 100	84%	0%	16%	100%
SRB	/	/	/	19 820	20%	1	79%	
B&H	1000	38	9429	8960	/	/	/	100%
CRO	1 100	106	22 669	23 890	26%	10%	64%	38%
SLO	1 200	32	16 031	16 080	58%	42%	41%	60%
MNE	/	/	/	/	/	/	/	/

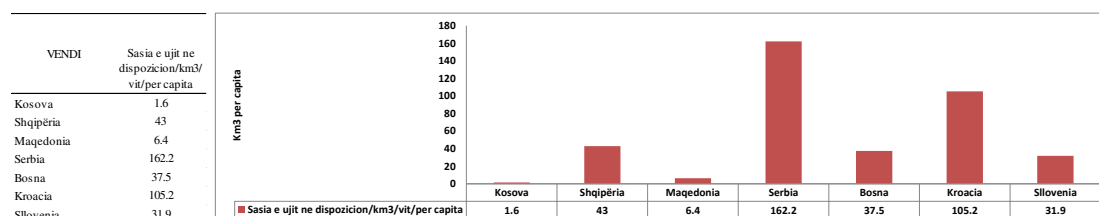
Burimi: Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information”, <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/3.htm>

Parametri kryesor ne tërë analizën dhe krahasimin e vendeve të rajonit është disponueshmëria e ujit ne mesatare vjetore për kokë banori (Tabela 18). Në tabelë dhe grafik shihet se si

⁵⁶ Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information”, <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/3.htm>

radhiten vendet e rajonit në këtë aspekt. Kosova dukshëm është me nivelin më të ulët të ujit në dispozicion me një mesatare prej 1.6 km³ në vit për kokë banori. Pas Kosovës, me nivel të ulët të disponueshmërisë së ujit radhitet Maqedonia. Në vendin e parë në rajon, me prurjet me të larta, km³ të reshjeve, ujërave nëntoksore dhe sipërfaqësore qëndron Serbia me 162.2 km³ për kokë banori.

Tabela 18. Sasia e ujit për kokë banori në vendet e rajonit

VI. KAPITULLI IV

10. Verzioni i Draft – Rregullore për ngarkesat ujore

RREGULLORE PËR STRUKTURËN E PAGESAVE TË UJIT

Qeveria e Republikës së Kosovës,

Në mbështetje të nenit 93 (4) të Kushtetutës së Republikës së Kosovës,

Në pajtim me nenin 91 (1) të Ligjit Nr. 04/L-147 për Ujërat e Kosovës (GZ, Nr. 10, me datë 29 Prill 2013), si dhe nenin 19 (6.2) të Rregullores të Punës së Qeverisë Nr. 09/2011 (GZ, Nr. 15, 12.09.2011),

Miratton:

RREGULLOREN (QRK) NR. _____ PËR STRUKTURËN E PAGESAVE TË UJIT

Neni 1

Qëllimi

Me këtë Rregullore përcaktohet lartësia e pagesës për shfrytëzimin e ujërave, shkarkimin e ujërave të ndotura dhe kompezimi për nxjerrjen e inerteve nga shtretërit dhe brigjet e ujërrjedhave si dhe metoda e llogaritjes, procedurat, afatet dhe kontrolli i detyrimeve.

I. Lartësia e pagesave të ujit

Neni 2

Pagesa për përdorimin/shfrytëzimin e ujit, mbrojtjen e ujërave dhe nxjerrjen e materjaleve inerte nga shtretërit dhe brigjet e ujërrjedhave, do të ketë për bazë parimin “Shfrytëzuesi dhe ndotësi paguan”

Neni 3

Pagesa për shfrytëzimin e ujit

1. Pagesa e shfrytëzimit të ujërave për furnizim me ujë të pijshëm për:
  - a) Ujërat e pa trajtuara të cilat merren drejtpërdrejt është 0.0010 € për 1 m³;
  - b) Ujërat të cilat janë të kualitetit të ujërave për pije dhe merren për shitje personave juridik është 0.0021 € 1m³
  - c) Ujërat të cilat janë të kualitetit të ujërave për pije dhe merren për shitje qytetarëve është 0.0021 € 1m³;
  - d) Ujërat të cilat janë të kualitetit të ujërave për pije dhe merren për nevoja vetjake është 0.0021 € 1m³;
2. Pagesa e shfrytëzimit të ujërave për prodhuesit të cilët ambalazhojnë :
  - a) Ujërat mineral dhe ujërat natyrale është 0.9344 € për 1 m³ ose 0.0093 për 1 Litër të shitur;
  - b) Pijet alkoolike dhe joalkoolike është 0.9344 € për 1 m³
3. Pagesa e shfrytëzimit të ujërave për ujitjen e tokave bujqësore me ujë nga:
  - a) Liqenet artificiale është 4.2648 € për një ha;

- b) Ujërrjedhat ose burimet natyrore është 4.2648 € për një ha;
  - c) Ujërat nëntoksore është 4.2648 € për një ha
4. Pagesa e shfrytëzimit të ujërave për kultivimin e peshqve (organizmave) ujqor është 0.1175 € për çdo kilogram peshku të shitur/ ose 0.0300 € për 1 m³
5. Pagesa e shfrytëzimit të ujërave për prodhuesit e energjisë elektrike për çdo kilovat-orë të prodhuar në
- a) Hidrocentral është 2.5 % e çmimit të shitur dhe
  - b) Termocentral është 1.7 % të çdo kilovat-orë të prodhuar në termocentralet me sistem të mbyllur të ftohjes

Neni 4

Rastet për të cilat detyruesi, lirohet nga pagesa e ujit janë kur :

1. përdorimi i ujit nga burimi i ujit të pijshëm furnizon me ujë më pak se 50 njerëz dhe burimi i ujit nuk është i përfshirë në sistemin e furnizimit me ujë të pijshëm publik në përputhje me rregullat e qeverisjes komunale për mbrojtjen e mjedisit, shërbimet dhe furnizimin me ujë;
2. shuma vjetore e abstraksionit të burimeve të ujit nuk i kalon 2,500 m³ dhe burimi i ujit nuk është i përfshirë në sistemin e furnizimit me ujë të pijshëm publik në përputhje me rregullat e qeverisjes komunale për mbrojtjen e mjedisit, shërbimet dhe furnizimin me ujë;
3. shuma vjetore e ujit të abstraksionit burimeve për ujitjen e tokave bujqësore nuk kalon 4000 m³ ;
4. për prodhimin e energjisë elektrike në hidrocentrale deri në 10 MW, nëse energjia potenciale e ujit në dispozicion për prodhimin e energjisë është në përputhje me të drejtat e fituara të ujit në vit dhe nuk kalojnë prodhimin prej 10 MWh dhe
5. për prodhimin e ngrohjes, kur energjia është në dispozicion për nxjerrjen e nxehtësisë nga uji, jo më shumë se 10 MWh,

Neni 5

Pagesa për mbrojtjen e ujit

1. Pagesa për shkarkimin e ujërave të përdorura (ndotura) përcaktohet për:
  - a) Ujërat e përdorura në procesin tekniko-teknologjik për përpunimin dhe qarkullimin e naftës dhe derivateve të naftës, metalurgjisë së zezë, metalurgjisë së ngjyrosur, industrisë së tekstilit, industrisë së letrës, lëkurës, fermave, thertoreve dhe industrisë së mishit, serviseve të automjeteve dhe makinave është 0.0327 € për 1 m³;
  - b) Ujërat nga Industritë tjera të përcaktuara më lart është 0.0243 € për 1 m³;
2. Pagesa për shkarkimin e ujërave të përdorura (ndotura) përcaktohet për:
  - a) Ujërat urbane të cilat mbledhen në sistemet e kanalizimit është 0.0025 € për 1 m³;
  - b) Llojet tjera të ujërave të përdorura është 0.0273 € për 1 m³;
  - c) Ujërat për ftohje në termocentralet me sistem të hapur të ftohjes është 0.0327 € për 1 m³

Neni 6

Në qoftë se detyruesit nga paragrafi 1) dhe 2) të nenit 4 shkarkojnë ujëra të përdorura (ndotura) në kanalizimin publik, paguan kompezimin në shkallë të përcaktuar për kategorinë të cilës i takon. Shkalla e kompezimit rritet varësisht nga shkalla e ndotjes së mjedisit pritës në:

- Klasa e II 70%
- Klasa e III 40%

Neni 7

1. Në rastet kur detyruesi i pagesës së kompezimit shkarkon ujërat e pastruara në impiantin për pastrimin dytësor dhe pastrimi bëhet pa ndërprerë gjatë gjithë vitin paguan:
  - a) 80 % të kompezimit të paraparë, nëse me pastrim zvogëlohet përqëndrimi i materieve ndotëse për 60% nga ato të parapara me projektin e pastrimit të ujërave të përdorura.

- b) 70 % të kompezimit të paraparë në se me pastrim zvogëlohet përqëndrimi i materieve ndotëse për 70% nga ato të parapara me projektin e pastrimit të ujërave të përdorura
  - c) 30% të kompezimit të paraparë nëse me pastrim zvogëlohet përqëndrimi i materieve ndotëse për 90% nga ato të parapara me projektin e pastrimit të ujërave të përdorura.
2. Pastrim parësor në kuptim të kësaj Rregullore nënkupton mënjanimin vetëm të disa materieve ndotëse (gjësendet notuese, rëra, yndyrat, vajrat etj).

Neni 8

1. Në rastet kur detyruesi i pagesës së kompezimit shkarkon ujërat e pastruara në impiantin për pastrimin parësor kurse pastrimi bëhet pa ndërpre gjatë gjithë vitin paguan:
  - a) 40% të lartësisë së paraparë me nenin 2 të kësaj Rregullore, në qoftë se, me pastrimin e ujërave zvogëlohen pëqëndrimet e materieve ndotëse për 50%, nga sasia e paraparë me projektin për pastrimin e ujërave të ndotura;
  - b) 30% të lartësisë së paraparë me nenin 2 të kësaj Rregullore në qoftë se me pastrimin e ujërave zvogëlohen koncentrimet e materieve ndotëse për 70% nga sasia e paraparë me projektin për pastrimin e ujërave të ndotura;
  - c) 10% të lartësisë së paraparë me nenin 2 të kësaj Rregullore në qoftë se me pastrimin e ujërave zvogëlohen përqëndrimet e materieve ndotëse për 85% nga sasia e paraparë me projektin për pastrimin e ujërave të ndotura;

Neni 9

Detyruesi nuk paguan nëse posedon impiante për pastrimin e ujërave të cilat pastrojnë ujërat e ndotura të cilat pas shkarkimit në mjedisin pritës nuk ndryshojnë klasën e përcaktuar për rrjedhën meritore (ekologjikisht të pranueshme).

Neni 10

Pagesa për nxjerrjen e materjaleve inerte

1. Pagesa për nxjerrjen e :
  - a) Gurëve rëres dhe zhavorrit nga shtretërit dhe brigjet e lumenjve të cilat nuk përmbajnë substanca të tjera të dobishme bëhet në shumë prej 1.1814 € për 1 m³.

- b) Gurëve rërës dhe zhavorrit nga tokat e degraduara bëhet në shumë prej 1.1814 € për 1 m³.

Neni 11

Pagesën nga paragrafi a) dhe b) të nenit 10 detyruesi e paguan duke u bazuar në raportin për sasinë e nxjerra të cilin ia dërgon Ministrisë.

Pagesën nga paragrafi a) dhe b) të nenit 10 nuk paguhet në qoftë se materialet përdoren për përmirësimin e regjimit ujqor.

II. Metoda e llogaritjes, , procedurat, afatet dhe kontrolli i detyrimeve

Neni 12

Në rastet kur detyruesi nuk posedon paisjet për matjen e ujërave të shfrytëzuara ose të shkarkuara, paguan kompenzimin në bazë të të dhënave nga dokumentacioni teknik për lartësinë maksimale të cilat kërkohen ose shkarkohen në proces me kapacitet të plotë.

Neni 13

Zvogëlimi i pagesës sipas nenit 4 të kësaj Rregullore bëhet me kërkesë të detyruesit për shkarkimin e ujërave të ndotura (përdorura) e cila duhet të jetë e dokumentuar me analiza nga personi i autorizuar për lëshuarjen e atestit të cilësisë së ujërave.

Neni 14

Detyruesi për pagesën për shfrytëzimin e ujërave nga neni 3 të kësaj Rregullore, pagesën e bën për çdo muaj më së voni deri me datën 15 të muajit në vijim.

Detyruesi në bashkëpunim me Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (këtu e tutje: Ministrinë) ose institucionin të cilin e autorizon ajo bënë korrigjimin e pagesës për çdo tre muaj.

Neni 15

Detyruesi për pagesën për shkarkimin e ujërave të ndotura (përdorura) nga neni 5 të kësaj Rregullore, pagesën e bën për çdo muaj më së voni deri me datën 15 të muajit në vijim.

Detyruesi në bashkëpunim me Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (këtu e tutje: Ministrinë) ose institucionin të cilin e autorizon ajo bënë korigjimin e pagesës për çdo tre muaj.

Neni 16

Zvogëlimi i pagesës bëhet me kërkesë të detyruesit për nxjerrjen e inerteve të cilës duhet ti bashkangjiten të dhënat gjeologjike dhe procesverbalin e inspektorit ujqor.

Neni 17

Forma e raportimit nga detyruesi për kompezimin sipas kësaj Rregullore rregullohet me leje ujqore:

Nëse detyruesi nuk i përmbush detyrimet nga paragrafi 1 i këtij neni organi kompetent i cili e lëshon lejen ujqore, në çdo kohë e ka të drejtën e revokimit;

Autoriteti i Pellgut Lumor dhe Komunat janë të detyruara që një herë brenda vitit përkatësisht sipas kërkesës ti raportojnë Ministrisë për të gjitha të hyrat financiare që rrjedhin nga zbatimi i kësaj Rregullore.

Neni 18

Përlllogaritjen dhe ngarkimin e obligimit sipas kësaj Rregullore e bën Ministria respektivisht Autoriteti i Rajonit të Pellgut Lumor në bashkëpunim me Ministrinë e Financave.

Neni 19

Kontrollet për zbatimin e dispozitave të kësaj Rregulloreje duhet të kryhen nga inspektorët e ujqit

Neni 20

Mbledhjen e mjeteve financiare sipas kësaj rregullore e bënë Administrata Tatimore e Kosovës

Neni 21

Mjetet e realizuara sipas kësaj Rregullore janë të ardhura të Buxhetit të Konsoliduar të Kosovës.

Neni 22

Të gjithë detyruesit të cilët deri në hyrjen në fuqi të kësaj Rregullore nuk i kanë kryer detyrimet, obligohen që brenda afatit prej pesë (5) vitesh të kryejnë detyrimet e parapara me Udhëzimin Administrativ Nr.06/2006 dhe Udhëzimin Administrativ 02/2016.

Neni 23

Qeveria e Republikës së Kosovës, më propozim të ARPL ka të drejtë çdo vit të ndryshoj lartësinë e pagesave pa ndryshuar përmbajtjen e rregullores.

Ndryshimi i ngarkesave ujore propozohet në fund të vitit aktual, për vitin e ardhshëm dhe aprovet me vendim të Qeverisë së Kosovës.

Neni 24

Kjo rregullore i shfuqizon dispozitat e Udhëzimit Administrativ Nr.06/2006 dhe Nr. 02/2016 për Strukturën e Pagesave të Ujit, përveç dispozitave që vazhdojnë të zbatohen sipas nenit 23 të kësaj Rregullore.

Neni 25

Kjo Rregullore hyn në fuqi shtatë (7) ditë pas nënshkrimit nga ana e Kryeministrit

Ramush Haradinaj

_____
Kryeministër i Republikës së Kosovës

Data _____

11. Referencat

- Autoriteti Rregullator për Shërbimet e Ujit (ARRU), tarifat e Shërbimit, <http://www.arru-rks.org/ngarkesat/318/ngarkesat-e-sherbimit/318>
- Autoriteti Rregullator për Shërbimet e Ujit (ARRU), Proceset Tarifore, <http://www.arru-rks.org/al/ngarkesat/465/procesi-tarifor/465>
- Autoriteti Rregullator për Shërbimet e Ujit (ARRU), Proceset Tarifore, <http://www.arru-rks.org/al/ngarkesat/465/procesi-tarifor/465>
- Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), Statistikat Sociale, Niveli i pagave në Kosovë 2012 – 2016, Faqe 13, <http://ask.rks-gov.net/media/3671/niveli-i-pagave-n%C3%AB-kosov%C3%AB-2012-2016-date-20112017-wfinal.pdf>
- Economic instruments as tools for water management in the transition towards a green economy http://www.un.org/waterforlifedecade/green_economy_2011/pdf/session_1_economic_instruments.pdf.
- Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information”, <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/3.htm>
- Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information” <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/aquastat2.htm>
- Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information” <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/aquastat2.htm>
- Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information” <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/aquastat107.htm>
- Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information” <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/aquastat155.htm>
- Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information” <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/aquastat155.htm>
- Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information” <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/aquastat155.htm>
- Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information” <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/aquastat155.htm>
- Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information” <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/aquastat45.htm>
- Green Facts, Informacion mbi disponueshmërinë e ujit, “Water availability information” <https://www.greenfacts.org/en/water-resources/figtableboxes/aquastat160.htm>
- Ligjit për Ujërat e Kosovës („Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës” Nr.10, 29 prill 2013, Prishtinë). <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=8659>
- LIGJI Nr. 04/L-147 PËR UJËRAT E KOSOVËS, Kapitulli 12, Financimi: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8659>
- LIGJI Nr. 04/L-147 PËR UJËRAT E KOSOVËS, Neni 85-92: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8659>

- LIGJI Nr. 111/2012 PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË BURIMEVE UJORE, <http://www.qbz.gov.al/Botime/Akteindividuale/Janar%202018/Fletore%2030/LIGJ%20nr.%206-2018,%20date%208.2.2018.pdf>
- Ligji i ujrave ne Maqedoni, “Zakon o Vodama”, <http://www.rdvode.gov.rs/doc/dokumenta/zakoni/zakon-o-vodama.pdf>
- Ligji i ujrave ne Bosnje dhe Herzegovinë (neni 71), “Zakon o Vodama” <http://www.voda.ba/zakoni/47bos.pdf>
- Ligji i Ujit ne Kroaci, “Zakon o vodama”, <http://www.voda.hr/hr/zakoni>
- Ligji i Ujit ne Slloveni, “Zakon o vodah (ZV-1)”, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1244>
- Ligji për financimin e menaxhimit të ujit ne Republikën e Malit të Zi, “Zakon o Finansiranju Upravljanja Vodama” <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/mne151778.pdf>
- Ligji i Ujit ne Republikën e Malit të Zi, “Zakon o vodama”, <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakon-o-vodama.html>
- Ministria E Mjedisit Dhe Planifikimit Hapesinor (MMPH, raport për gjendjen e ujërave në republikën e kosovës, 2015, [https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Raporti_i_ujrave_i_2015_shqip_\(2\).pdf](https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Raporti_i_ujrave_i_2015_shqip_(2).pdf)
- OECD, Database on Policy Instruments for the Environment. https://pinedatabase.oecd.org/All_Information.aspx?Keys=56dd5c20-a1e2-4f28-9b30-00f0654d552d&Ctry=39
- OECD, Database on Policy Instruments for the Environment. https://pinedatabase.oecd.org/AllInformation_Result.aspx?Key=da2887f4-83d3-499c-bb03-055ced9847fc&Keys=56dd5c20-a1e2-4f28-9b30-00f0654d552d&Ctry=45
- Odluka o visini posebnih vodnih naknada, <http://www.voda.ba/odluka-o-visini-posebnih-vodnih-naknada>
- Raport I Auditimit, 2016, faqe 16, <http://www.zka-rks.org/wp-content/uploads/2017/07/RaportiAuditimit.MMPH.2016.Shqip.693321.pdf>
- Republika e Shqipërisë, vendimi i Këshillit të Ministrave për miratimin e tarifave të përdorimit të ujit dhe të shkarkimeve të lëngëta, http://www.bujqesia.gov.al/wp-content/uploads/2017/12/Draft_VKM_2_Ngarkesat_e_perdorimit_te_ujit.pdf
- Rregullorja për lartësin e kompezimit të ujit,”Uredba o visini naknade za vodu”, Macedonia <http://www.rdvode.gov.rs/doc/dokumenta/podzak/Uredba%20o%20visini%20naknade%20za%20vode.pdf>
- Strategjina Shtetërore e Ujërave në Kosovës (SSHUK), Të ardhurat e sektorit të ujërave, faqe 51. http://knmu.kryeministri-ks.net/repository/docs/Strategjia_Shteterore_e_Ujrave_shqip.pdf
- Sektori i Ujërave, Republika e Maqedonisë, http://www.moep.gov.mk/?page_id=3967&lang=AL#
- Struktura Kroate e Ujërave, “Ustroj, Ustrojstvo Hrvatskih voda” <http://www.voda.hr/hr/ustroj>
- Tariff Benchmarking, Tariff comparison based on a consumption of 15m³ per month. Average tariffs per country weighted by population, net.org/sites/IBNET/VisualSearch?weight=0&ServiceId=3&Yearid=0&perPage=50

- Të ardhurat nga pagesat e ujit, 2017,
http://knmu.kryeministri-ks.net/repository/docs/Te_ardhurat_nga_pagesat_e_ujit.doc
- Ngarkesat e ujit ne republikën e Kroacisë, “Vodne Naknade”, <http://www.voda.hr/hr/vodne-naknade>
- UDHËZIM ADMINISTRATIV QRK-Nr. 02/2016 PËR STRUKTURËN E PAGESAVE TË UJIT, neni 9 parag.1, <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=15081>
- Urdhëresa për mënyrën e llogaritjes, procedurave dhe afatet për llogaritjen dhe pagesën dhe kontrollin e përmbushjes së detyrimeve sipas tarifës së përgjithshme të ujit dhe tarifave të veçanta të ujit. “Pravilnik o načinu obračunavanja, postupku i rokovima za obračunavanje i plaćanje i kontroli izmirivanja obveza na temelju opće vodne naknade i posebnih vodnih naknada”, <http://www.voda.ba/pravilnik-o-nacinu-obracunavanja>
- Urdhëresa për ndryshimin e Rregullores për mënyrën e pagesës së të hyrave nga buxheti publik dhe fondet e daljes në Federatën e Bosnjës dhe Hercegovinës . “Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu uplate javnih prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine” <http://www.voda.ba/pravilnik-o-izmjenama-i-dopunama-pravilnika>
- Vendimet e Qeverisë: Vendim nr. 13/06. Vendimet e Mbledhjes së 6-të të Qeverisë së Republikës së Kosovës 2017.
http://kryeministri-ks.net/wp-content/uploads/docs/Vendimet_e_Mbledhjes_së_6-të_të_Qeverisë_së_Republikës_së_Kosovës_2017..pdf
- Vendimet e Qeverisë: Vendim nr. 15/33. *Vendimet e Mbledhjes së 33-të të Qeverisë së Republikës së Kosovës 2018.*
http://kryeministri-ks.net/wp-content/uploads/docs/Vendimi_i_Mbledhjes_së_33_-të_të_Qeverisë_së_Republikës_së_Kosovës_2018.pdf
- Vendimet e Qeverisë ne B&H,
<https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/odluke/2017/20171009113849.pdf>
- Vendimi për shumën dhe mënyrën e llogaritjes së tarifave të ujit dhe kriteret dhe mënyrën e përcaktimit, “Odluka o visini i načinu obračunavanja vodnih naknada i kriterijumima i načinu utvrđivanja” <http://www.upravazavode.gov.me/biblioteka/odluke>

SHTOJCA 1

Llogaritja e ngarkesave ujore në bazë të investimeve (mbulimit të kostos së tyre) dhe koeficientëve të korigjimit sipas parametrave socioekonomik dhe mjedisor

Llogaritja e ngarkesave ujore në bazë të investimeve (mbulimit të kostos së tyre) dhe koeficientëve të korigjimit sipas parametrave socioekonomik dhe mjedisor

Ngarkesat për të gjitha kategoritë e pagesave të ujit janë llogaritur duke u bazuar në mbulimin e kostos së investimeve dhe shërbimeve të sektorit të ujërave në baza vjetore sipas parametrave socioekonomik dhe mjedisor. Burimet financiare të investimeve mesatare vjetore në fushën e ujërave sipas SSHUK janë si vijojnë :

Investimet nga Buxheti i Kosovës:	11.6 MLN EUR
Investimet nga fondet e jashtme:	50.0 MLN EUR dhe
Investimet nga ngarkesat ujore:	13.4 MLN EUR
Gjithsej sipas SSHUK:	75.0 MLN EUR

Investimet nga ngarkesat ujore janë kalkuluar sipas strukturës së ngarkesave ujore (tarifave) të parapara me Ligjin për Ujërat e Kosovës. Formulatat e përdorura për caktimin e ngarkesave ujore për secilën kategori të pagesave të ujit janë bazuar në pjesën e investimit (% e investimit) të inkorporuar në ngarkesave ujore për mbulimin e kostos. Gjithashtu brenda formulës janë kalkuluar edhe koeficientët e korigjimit (parametrat e Kosovës në raport me mesataret e parametrave të rajonit).

Nga secila kategori e OE (operatorëve ekonomik) të cilët janë detyrues të pagesës për shfrytëzimin e ujit, mbrojtjen e ujit dhe nxjerrjen e materjaleve inerte, ngarkesave ujore është përlllogaritur në komulativ të shumës me të cilën mbulohet kosto e investimit.

Parametrat ekonomik – mjedisor të rajonit që janë konsideruar të rëndësishëm në kalkulimin e ngarkesave ujore në Republikën e Kosovës janë: GDP (PPP) dhe (Nominale) Per Capita , të ardhurat bruto dhe neto, disponueshëria e ujit për kokë banori dhe tarifatat (ngarkesat) e ujës-jellës/kanalizim të vendeve të rajonit.

Koeficientet e korigjimit të përlllogaritura brenda ngarkesës ujore së bashku më pjesën e përqindjes së investimeve përmes pagesave nga OE, kanë ndikuar që ngarkesat ujore për të gjitha llojet të jetë e arsyeshme, e argumentuar, optimale dhe e pranuar nga detyruesit për pagesë.

Nëse zberthehet ngarkesa për shfrytëzimin e ujit për furnizuesit publik, metoda përlllogaritjes së latësis së pagesës është si në vijim:

Investimet nga ngarkesat ujore në Total: **13.4 MLN EUR**

Përqindja (%) e investimit e mbuluar nga ngarkesa e shfrytëzimit të ujit për furnizuesit publik : **5%** (këtë përqindje e cakton MMPH)

Sasia e ujit që përdorin furnizuesit publik : **149,838,573 m³**

Formula fillestare

$$T_{pu} = P_i / Q$$

T_{pu}: Ngarkesa e përdorimit të ujit

P_i: Pjesa e investimeve (5%)

Q: Sasia e ujit të shfrytëzuar nga furnizuesit publik

P_i = 5% e vlerës 13.4 MLN EUR = 670,000 EUR

Q = 149,838,573 m³

T_{pu} = 670,000 / 149,838,573

TPU = 0.0044 €

Vërejtje: Ngerkesa ujore prej **0.0044 €**, nuk është përfundimtare, duhet kalkuluar koficientët e korigjimit ($k_1 * k_2 * k_3 * k_4 * k_5 * k_6 * k_7$).

Formula përfundimtare $T_{pup} = T_{pu} \times$ koficientët korigjues ($k_1 * k_2 * k_3 * k_4 * k_5 * k_6 * k_7$)

$$T_{pup} = T_{pu} \times (k_1 * k_2 * k_3 * k_4 * k_5 * k_6 * k_7)$$

T_{pup}: Ngarkesa e përdorimit të ujit sipas parametrave

T_{pu}: Ngarkesa e përdorimit të ujit

k₁ – k₇: koficientët e korigjimit (parametrat e Kosovës në raport me mesataret e parametrave të rajonit).

Parametrat janë të shndërruara në koficient janë :

- GDP (PPP) dhe (Nominale) Per Capita , (2 koficient – k₁ dhe k₂)
- të ardhurat bruto dhe neto (2 koficient – k₃ dhe k₄)
- ngarkesat e ujësjellës/kanalizim (2 koficient – k₅ dhe k₆) dhe
- disponueshëria e ujit për kokë banori (1 koficient – k₇)

- k1 – |0.4| GDP (PPP) Per capita
- k2 – |0.6| GDP (nominal) Per capita
- k3 – |0.9| Te ardhurat bruto
- k4 – |1.1| Te ardhurat neto
- k5 – |0.5| Tarifa (ngarkesa) e ujësjellesit
- k6 – |0.2| Tarifa (ngarkesa) e kanalizimit
- k7 – |4.0| Disponueshmëria e ujit për kokë banori

Të gjithë koeficientët e sipërcekur nënkuptojnë parametrat e Kosovës në raport me mesataret e rajonit, të cilat përqindje janë vendosur sipas koeficientëve të korigjimit.

Verejtje: Kjo metodet mundeson perlllogaritjenn e tatrifave edhe ne te ardhmen nese MMPH vendos ti korigjoj ato.

$$Tpup = 0.0044 * 0.4 * 0.6 * 0.9 * 1.1 * 0.5 * 4$$

$$Tpup = 0.0021 \text{ €}$$

Ngarkesa e pëdorimit të ujit për furnizuesit e ujit e kalkuluar sipas të gjitha elementeve është: 0.0021 € për 1 m³

Për të gjitha ngarkesat ujore tjera ecuria e është e njejtë në varësi nga rëndësia e parametrave që përcaktojnë ngarkesat ujore. Nuk është e domosdoshme që të gjithë parametrat / koeficientët të përlllogaritën në secilën ngarkesë ujore. Rëndësia e parametrave varet nga lloji i ngarkesës dhe caktohet koeficienti i korigjimit.

SHTOJCA 2

*Kalkulimi i ngarkesave ujore
Tabela kryesore*

Vërejtje: Tabelën mund ta gjeni edhe formatin EXCEL